

**Assessorament per a la millora
de les competències
de la llengua oral
en un centre de Primària.**

Maria Isabel Armero Alcaraz

Pràcticum II

Professor consultor: David Duran Gisbert

Estudis de Psicopedagogia. UOC. Juny 2002

© Maria Isabel Armero Alcaraz

Reservats tots els drets. Està prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, compresos la impressió, la reprografia, el microfilm, el tractament informàtic o qualsevol altre sistema, així com la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, sense l'autorització escrita de l'autor.

*"A l'home que domini el
llenguatge, el món se li
duplicarà".*

A.R. Luria

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	6
1.1. BREUS ANTECEDENTS DEL PROJECTE.....	6
1.2. DESCRIPCIÓ DEL CONTEXT D'INTERVENCIÓ	7
1.3. OBJECTIU GENERAL I ESTRUCTURA DEL PROJECTE	8
1.3.1. Objectiu general.....	8
1.3.2. Estructura del projecte.....	9
2. MARC TEÒRIC	11
2.1. EL CURRÍCULUM ACTUAL I LA LLENGUA ORAL	11
2.2. COMPETÈNCIES BÀSIQUES EN L'ENSENYAMENT OBLIGATORI.....	12
2.2.1. Què són les competències bàsiques.....	12
2.2.2. Competències bàsiques en llengua oral per a l'etapa de primària.	13
2.3. L'ENFOCAMENT COMUNICATIU DE LA LLENGUA ORAL.....	14
2.3.1. Competència comunicativa.....	14
2.3.2. Què vol dir llengua oral comunicativa	16
2.3.3. L'enfocament funcional i comunicatiu en l'ensenyament de la llengua oral.....	17
2.3.4. Criteris metodològics derivats d'un enfocament funcional i comunicatiu de la llengua oral	18
2.3.5. Continguts de llengua oral	26
2.3.6. Activitats de llengua oral.....	31
2.3.6.1. Criteris per a dissenyar activitats de llengua oral comunicativa.	32
2.3.6.2. Criteris de seqüenciació de les activitats de llengua oral.....	32
2.3.7. Estratègies d'intervenció.....	33
2.3.8. Exercicis, tècniques i recursos per a l'expressió oral	35
2.4. INTERVENCIÓ PSICOPEDAGÒGICA.....	38
2.4.1. Funcions De la psicopedagoga	38
2.4.2. Característiques de la intervenció psicopedagògica.....	39
2.4.3. Competències, estratègies i actitud de l'assessora	40

3.	DESENVOLUPAMENT DEL PROJECTE.....	42
3.1.	OBJECTIUS ESPECÍFICS	42
3.2.	MÈTODE	43
3.2.1.	Actuacions prèvies.....	44
3.2.2.	Actuacions realitzades per a cada objectiu específic.....	44
3.2.2.1.	Per a l'objectiu específic 1.	44
3.2.2.2.	Per a l'objectiu específic 2	47
3.3.	RESULTATS.....	49
3.3.1.	De l'objectiu específic 1.	49
3.3.1.1.	Anàlisi de documents	49
3.3.1.2.	Entrevista als mestres	53
3.3.1.3.	Observació d'una activitat de llengua oral	54
3.3.2.	De l'objectiu específic 2	56
3.3.2.1.	Sessions de treball amb els mestres	56
4.	CONCLUSIONS I PROSPECTIVA.	59
4.1.	CONCLUSIONS	59
4.2.	PROSPECTIVA	61
5.	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	63
6.	ANNEXES	64
6.1.	MODEL D'ENTREVISTA ALS PROFESSORS	65
6.2.	PAUTA D'OBSERVACIÓ D'UNA ACTIVITAT DE LLENGUA ORAL	66
6.3.	ANÀLISIS DEL PROJECTE CURRICULAR DE LLENGUA , EN RELACIÓ A LA LLENGUA ORAL	68
6.4.	ENTREVISTA ALS TUTORS DE 4T	71
6.5.	EXTRACTE DE L'ENTREVISTA INICIALS ALS TUTORS DE 4T.	74
6.6.	REGISTRE DE L'OBSERVACIÓ D'UNA ACTIVITAT DE LLENGUA ORAL.	75

1. INTRODUCCIÓ

1.1. BREUS ANTECEDENTS DEL PROJECTE

A les instruccions per a l'organització i funcionament dels centres docents d'educació infantil i primària, per al curs 2000-2001, s'especifica que *"l'objectiu prioritari de l'educació per a tothom és el de garantir que tots els alumnes adquireixin aquelles competències bàsiques que li han de permetre progressar de manera autònoma i integrar-s'hi socialment i laboralment. Les etapes d'escolarització obligatòria són objecte d'una atenció preferent en l'adopció de mesures que s'adrecen a la consecució d'aquesta finalitat."*¹

Els centres, en el marc del seu projecte curricular, han de precisar per a cada cicle els objectius que garanteixin les competències bàsiques.

El Departament facilitarà unes proves estandarditzades per a passar durant el mes de maig de cada curs, per tal d'avaluar l'adquisició de les competències bàsiques dels alumnes que acaben el cicle mitjà de primària.

Els resultats de les proves, com el mateix document indica, han de ser un instrument i una excusa per a facilitar i potenciar la revisió i la discussió al si del claustre de professors i facilitin la presa de decisions sobre aspectes de gestió del currículum. Han de servir d'excusa per a iniciar la reflexió sobre la praxi, des del vessant formatiu de l'avaluació, per orientar les futures accions pedagògiques cap a la millora.

Aquestes proves cal incloure-les dins el pla d'avaluació interna del centre com un element més dins l'àmbit d'ensenyament-aprenentatge. Tal com el mateix document indica, el centre, si ho creu necessari pot avaluar aspectes de l'esmentat àmbit mitjançant altres estratègies. És aquí on cal situar el present projecte: partint dels baixos resultats obtinguts pels alumnes de l'últim curs de cicle mitjà en les competències de llengua oral, i davant la preocupació expressada pel

¹ RESOLUCIÓ de 18 de maig de 2000, que dona instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres docents d'infantil i primària de Catalunya per al curs 2000-2001.

claustrer d'esbrinar les possibles causes i cercar solucions de millora, i prenent el paper de psicopedagoga, em plantejo el projecte d'aquest pràcticum amb la finalitat última d'ajudar l'equip docent a iniciar una reflexió sobre la pràctica de la llengua oral en el centre i prendre decisions de millorar sobre les seves actuacions pedagògiques en aquesta matèria.

1.2. DESCRIPCIÓ DEL CONTEXT D'INTERVENCIÓ

Es tracta d'un centre de titularitat pública situat a La Floresta, barri de Sant Cugat del Vallès, situat a les afores del casc urbà i tocant la Serra de Collserola.

Sant Cugat, en els últims 13 anys ha doblat la seva població, passant de 30.000 habitants als 64.000 actuals. Aquest augment de població ha estat degut a l'arribada de famílies de classe mitja-alta procedents en la seva majoria de Barcelona.

Tradicionalment el centre ha acollit els alumnes procedents del barri de la Floresta i d'un altre proper, Les Planes. Els habitants d'aquests barris, majoritàriament, pertanyen a una classe socio-econòmica baixa, si bé ara amb l'arribada massiva de barcelonès i la millora de la zona, comença a canviar aquesta situació. Actualment i com a conseqüència de l'augment massiu de població a Sant Cugat, l'alumnat procedeix també d'altres zones del municipi.

Una altra dada que condiciona la població escolar és el fenomen de la immigració. Durant tot l'any arriben famílies procedents d'altres països, produint-se incorporacions contínues, durant el curs, d'alumnes que desconeixen la llengua catalana i, en alguns casos, també la castellana.

La situació geogràfica condiciona que tots els alumnes hagin de fer servir transport escolar i el servei de menjador escolar.

El centre es va iniciar amb una única línia, però durant els últims cursos i de forma progressiva s'ha anat convertint en doble línia, que el curs vinent s'haurà completat a tota l'Educació Infantil i la Primària.

L'alumnat es caracteritza per la gran diversitat social i cultural. Hi ha un alt percentatge d'alumnes procedents d'altres països (sud-americans, centreuropeus i africans). Durant tot el curs es produeixen noves incorporacions d'alumnes als diferents grups classes, alumnes que arriben d'altres països. Entre els alumnes autòctons es dona una gran diversitat respecte al nivell social i cultural de les seves famílies.

Aproximadament un 60% dels alumnes tenen el castellà com a llengua materna, si bé pot haver algun grup classe on aquest percentatge augmenti fins el 75-80%.

L'equip docent està integrat per 23 professors/es, dels quals el 50% porta menys de 3 anys en el centre.

Com a recursos externs, el centre rep el suport i la col·laboració de l'EAP, el CREDA, i a partir d'aquest curs del SEDEC per a la incorporació tardana dels alumnes nouvinguts.

Manté col·laboració amb el centre cívic del barri i els serveis socials de la zona. L'escola manté una bona relació amb l'AMPA, que gestiona i ofereix una sèrie de serveis i activitats extraescolars.

En general hi ha interès per la innovació educativa, i es valora positivament el treball en equip però es dona una certa insatisfacció entre el professorat per la manca de temps per a portar a terme projectes que s'han iniciat.

1.3. OBJECTIU GENERAL I ESTRUCTURA DEL PROJECTE

1.3.1. Objectiu general

L'objectiu final d'aquest projecte és aconseguir millorar les competències en llengua oral dels alumnes del centre a partir de la reflexió amb els mestres sobre les pràctiques actuals que es desenvolupen per l'aprenentatge de la llengua oral,

proposant, a partir d'aquesta reflexió, els canvis i modificacions pertinents que portin a millorar la competència dels alumnes en llengua oral.

1.3.2. Estructura del projecte.

Quatre parts, especificades a l'índex, configuren l'estructura del treball:

1ª part: introducció

On s'especifiquen els antecedents que justifiquen i situen el projecte que es desenvolupa. Es descriu el context del centre on es desenvoluparà el treball i es defineix l'objectiu que es persegueix.

2ª part: marc teòric

S'analitzen les competències en llengua oral que han de desenvolupar els alumnes en base a les aportacions del document "*identificació de les competències bàsiques de l'ensenyament obligatori*"²

S'expliciten els criteris psicopedagògics que des d'un enfocament comunicatiu i funcional de la llengua oral, han d'orientar la planificació del seu ensenyament.

Per últim es descriuen les característiques que han d'orientar el paper de la psicopedagoga en un treball com el que ens ocupa, partint d'un model d'intervenció constructivista.

3ª part: desenvolupament del projecte

S'ocupa de l'aplicació pràctica del projecte, es descriuen els objectius específics, el mètode utilitzat per a assolir-los, especificant finalment els resultats obtinguts en relació a cadascú dels objectius específics.

² www.gencat.es/ense/compe.htm
Document del Departament d'Ensenyament

4ª part: conclusions i prospectiva

Que recull la reflexió final elaborada a partir de contrastar les aportacions del marc teòric amb les dades obtingudes en el treball de camp i recollida de dades.

S'especifiquen els canvis introduïts en el centre respecte de llengua oral, així com les actuacions futures que s'hi plantegen.

2. MARC TEÒRIC

2.1. EL CURRÍCULUM ACTUAL I LA LLENGUA ORAL

El sistema educatiu actual emfasitza en les propostes curriculars per a totes les etapes d'ensenyament, la necessitat de potenciar la capacitat de comunicació oral dels alumnes i de les alumnes.

En el Disseny curricular del Departament d'ensenyament, trobem múltiples referències a objectius educatius que impliquen que els alumnes han de ser capaços de comunicar-se amb correcció i eficàcia.

A tall d'exemple, podem comprovar aquesta intencionalitat en els següents objectius generals per a l'etapa d'educació Primària:

- ✓ *Utilitzar correcta i apropiadament la llengua catalana, tant oralment com per escrit, fent-la servir com a llengua d'ús i aprenentatge*
- ✓ *Conèixer la llengua castellana a nivell oral i escrit de manera que pugui ser utilitzada com a font d'informació i d'expressió.*
- ✓ *Identificar i plantejar interrogants i problemes a partir de l'experiència diària, utilitzant tant els coneixements com els recursos materials disponibles, amb la col·laboració d'altres persones per a resoldre'ls de manera creativa.*
- ✓ *Manifestar autonomiaen el camp de les relacions interpersonals i socials*
- ✓ *Observar, escoltar de manera atenta i expressar de forma comprensible el resultat de les observacions i de l'escolta.*
- ✓ *Establir relacions equilibrades i constructives amb les persones en situacions socials conegudes*
- ✓ *Col·laborar en la planificació i realització d'activitats de grup, acceptar les normes i regles articular els objectius i interessos propis amb els dels altres membres del grup, respectant punts de vista diferents, i assumir les responsabilitats que li corresponguin.*

D'aquests objectius es desprèn la necessitat que l'escola potenciï en els alumnes la possibilitat d'aprendre a comunicar-se eficaçment en contextos comunicatius diversos, desenvolupant unes habilitats comunicatives efectives per a inserir-se de forma plena en la vida social.

2.2. COMPETÈNCIES BÀSIQUES EN L'ENSENYAMENT OBLIGATORI.

A continuació es descriuran les competències bàsiques segons es desprèn del document del Departament d'Ensenyament de la G. Sobre la *Identificació de les competències bàsiques en l'ensenyament obligatori*. (www.gencat.es/ense/compe.htm), i de les instruccions de primària per al curs 2001-2002. Aquest document es tracta d'un informe elaborat pel "Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, a partir d'una recerca coordinada per aquest mateix Consell, amb el suport de la Fondation des Régions Européennes pour la recherche en Éducation et en Formation (FREREF).

L'estudi recull els continguts establerts en el Disseny Curricular (1r. nivell) per distribuir-lo en cinc grans àmbits: matemàtic, social, tecnocientífic, llenguatge i laboral, als quals s'assignen una sèrie de competències bàsiques que l'alumnat hauria de tenir en acabar l'escolaritat obligatòria.

2.2.1. Què són les competències bàsiques?

Quan es parla de competències bàsiques en l'ensenyament, s'entén la capacitat de posar en pràctica de forma integrada en contextos i situacions diferents, els coneixements, les habilitats i actituds que els alumnes han d'haver assolit a l'acabament d'un ensenyament determinat. (Instruccions curs 2001-2002. Full de disposicions i actes administratius Núm.870, any XIX, juny 2001).

Les competències bàsiques són el conjunt de coneixements, tècniques i valors fonamentals de la cultura de la nostra societat que són necessaris per participar-hi. La seva manca, ja sigui per la manca d'escolarització o per una escolarització deficient, provoca la marginació i l'exclusió socials. La persona no disposa dels instruments mínims necessaris per al seu progrés individual i per a la interrelació amb els altres.

Competència és la capacitat general que està fonamentada en els coneixements, l'experiència, els valors i les disposicions que algú ha adquirit pel fet d'estar inserit en les pràctiques educatives. Les competències bàsiques no existeixen aïllades; s'apliquen a la realització de determinades activitats i també s'adquireixen fent certes actuacions, fent coses. (Pere Solà Montserrat 2001).

Ser competent vol dir saber fer més que saber. L'educació ha de buscar produir persones competents. Tenir assolida una competència vol dir: Tenir un saber. Saber fer. Voler o poder fer.

2.2.2. Competències bàsiques en llengua oral per a l'etapa de primària.

Dins de cadascú dels cinc àmbits que recull el document *Identificació de les competències bàsiques de l'ensenyament obligatori (2000)*, s'identifiquen una sèrie de dimensions, amb les que es fan correspondre les competències identificades.

A l'àmbit de llenguatge, que representa l'interès d'aquest projecte, s'especifiquen vuit dimensions :

1. Expressió oral
2. Expressió escrita
3. Comprensió oral
4. Comprensió escrita
5. Llenguatge plàstic i iconogràfic
6. Valoració sociocultural del llenguatge
7. Valor estètic del llenguatge.
8. Ús mediàtic del llenguatge.

especificant per cadascuna d'aquestes dimensions aquelles competències que es consideren bàsiques.

L'interès d'aquest projecte queda cenyit a les dimensions que tenen a veure amb la llengua oral, per tant expressió i comprensió oral. Aquestes dimensions són les que s'exposen a continuació:

→ **Expressió oral**

- Expressar ordenadament i amb fluïdesa les pròpies idees i les dels altres.
- Comprendre el vocabulari bàsic dels discursos orals simples.
- Reconèixer les frases fetes i els refranys d'ús freqüent.
- Respectar les formes d'expressió d'altres persones i valorar la pluralitat lingüística.

→ **Comprensió oral**

- Tenir capacitat per atendre, escoltar.
- Tenir capacitat de concentració.
- Tenir capacitat de síntesi.
- Saber objectivar un missatge.

2.3. L'ENFOCAMENT COMUNICATIU DE LA LLENGUA ORAL

En aquest apartat, intentarem definir, a partir de les aportacions de diferents autors, l'enfocament comunicatiu de la llengua oral i les implicacions metodològiques que comporta organitzar l'ensenyament i aprenentatge des d'aquest enfocament de manera que faciliti el desenvolupament òptim de l'expressió i la comunicació, potenciant la competència comunicativa dels escolars.

2.3.1. Competència comunicativa

L'ús correcte de la llengua oral implica expressar-se bé amb un propòsit i també comprendre la llengua oral. Les persones que s'expressen molt bé oralment estan en possessió d'un conjunt de coneixements i habilitats que van molt més enllà de la mera correcció gramatical de les frases que fan servir. Per això es parla de competència comunicativa oral, i en comptes de fer èmfasi exclusiu en la correcció de la parla es col·loca l'accent en l'adaptació del llenguatge a diferents situacions i propòsits comunicatius (Del Río, 1997).

L'ús i la comunicació són el veritable sentit últim de la llengua o l'objectiu real d'aprenentatge. Segons aquest plantejament, aprendre llengua significa aprendre a usar-la, a comunicar-se o, si ja se'n sap una mica, aprendre a comunicar-se millor. La gramàtica i el lèxic passen a ser els mitjans tècnics per aconseguir aquest objectiu. (Cassany, 1998).

El concepte competència comunicativa es deu a Dell Hymes que el va proposar per a explicar que a més de la gramàtica cal considerar altres coneixements que contribueixen a usar el llenguatge com instrument comunicatiu. S'ha de saber quin registre convé utilitzar, què s'ha de dir, el moment, el lloc, els temes i els interlocutors adequats, les rutines comunicatives, ...Coneixements que el van portar a definir altres competències: competència lingüística, (gramàtica), competència sociocultural, pragmàtica i estratègica. Així la competència comunicativa resulta de tenir en compte totes les competències a que es refereix Hymes., i es defineix com la capacitat d'usar el llenguatge apropiadament en les diverses situacions socials en què ens trobem cada dia.

Seguint Hymes, quan pensem en l'ensenyament de la llengua oral, no és la llengua com a llengua el que ens hem de plantejar, sinó la comunicació i com els alumnes utilitzen la llengua.

Segons Hymes el concepte de competència comunicativa fa referència a un conjunt d'habilitats i coneixements que fan referència a quan parlar, i quan no, de què parlar, amb qui, on parlar, de quina manera,Són els components que intervenen en qualsevol acte de parla i que Hymes va fixar en vuit:

- Situació: espai i temps on es desenvolupa el fet comunicatiu. Diferents situacions d'aula.
- Participants: els interlocutors amb les seves característiques socioculturals i el seu estatus (els alumnes, el mestres, ...)
- Finalitats: intencions comunicatives dels parlants (demanar una informació, fer un aclariment, convèncer,,,...)
- Seqüència: organització de la interacció Cada activitat té una seqüència pròpia d'actes, no és el mateix una taula rodona, que una conversa bidireccional o multidireccional.

-
- Clau. Grau de formalitat o informalitat d'una interacció : serà diferent si estem jugant a praxis que si presentem excuses a les persones d'una reunió per arribar tard.
 - Instruments: repertori verbal de cada parlant.
 - Normes de interacció: que regulen els torns de paraula i normes d'interpretació que regulen els marcs de referència compartits que faciliten la interpretació social.
 - Gèneres : els diferents tipus de discursos (narració, conversa, ...).

Aquests són els components de qualsevol acte de parla. La manera com s'articulen entre ells, el predomini d'algun d'ells sobre els altres és el que conferirà les característiques de les diferents intervencions verbals. Així en una entrevista serà al voltant dels *participants*, que s'organitzin la resta dels factors, perquè són les persones que intervenen en la entrevista (entrevistador-entrevistat) les que condicionen les normes d'interacció, el registre que s'utilitzarà, la situació, Tots els factors s'interrelacionen. (Tusón, A.,1997)

La competència comunicativa inclou i completa la competència gramatical i no a l'inrevés. Els coneixements formals no són garantia perquè els alumnes desenvolupin habilitats comunicatives correctes.

La competència comunicativa s'adquireix a través de la participació en diferents situacions de comunicació, amb persones diferents, parlant sobre temes diversos. Així anem aprenent quan cal parlar, quan és millor callar, com parlar, si cal demanar la paraula abans de parlar, si es pot interrompre, quin registre utilitzarem, ... És a partir de l'experiència com a parlant actiu que s'interioritzen una sèrie d'estratègies i habilitats verbals. L'ampliació del ventall d'estratègies útils per a diferents situacions comunicatives i el seu domini és el que anirà augmentant la competència comunicativa. (Tusón, A. 1997)

2.3.2 Què vol dir llengua oral comunicativa

Seguint els anteriors autors, vol dir posar més interès en l'ús de la llengua oral que no pas en l'aprenentatge de la normativa.

Del temps total que una persona fa ús del llenguatge, el 75% és llenguatge oral (45% escoltar i 30% parlar) enfront de 16% llegir i 9% escriure.

Al llarg de la nostra vida hem de participar en molts i diversos actes de parla (una entrevista, una conversa en una botiga, una conversa telefònica amb desconeguts, refusar oralment una proposta, convèncer algú sobre un tema, demanar informació, expressar la nostra opinió davant de persones conegudes o desconegudes, una reunió de veïns, fer una exposició davant d'un grup de persones, fer una prova oral (judici, oposicions, un examen...), deixar un missatge en un contestador, etc. I tot això en situacions que poden ser informals, entre amics o familiars, o en situacions més formals, amb els professors a l'aula, en una entrevista de feina, amb el metge, ...

Una persona que no pugui expressar-se verbalment d'una forma coherent i clara i amb una mínima correcció limita les seves aptituds personals.

Per tant l'escola, si pretén la formació integral dels alumnes, ha de donar importància a la llengua oral comunicativa, entesa com l'ensenyament dels usos i funcions de la llengua oral en situacions comunicatives diverses.

2.3.3. L'enfocament funcional i comunicatiu en l'ensenyament de la llengua oral.

La llengua és bàsicament un instrument de comunicació, per tant no podem plantejar-nos ensenyar llengua oral sense adoptar un enfocament comunicatiu.

Adoptar aquest enfocament quan ensenyem llengua oral vol dir ocupar-se dels aspectes funcionals i d'ús del llenguatge, ensenyar a construir interactivament textos orals sencers, adequats a situacions comunicatives específiques, adreçats a interlocutors concrets i amb propòsits comunicatius definits, a més de formalment correctes. (Del Río, 1997).

Adoptar un enfocament comunicatiu per a l'ensenyament i aprenentatge de la llengua implica marcar-se com a finalitat d'aquest ensenyament el desenvolupament de la competència comunicativa que faci capaços els alumnes i

les alumnes d'interpretar i produir discursos adequats a les diferents situacions de comunicació i contextos.

Ensenyar llengua oral en l'escola no pot tenir com objectiu únic ensenyar la teoria sobre el que seria expressar-se amb correcció fonètica i morfosintàctica, aquest coneixement normatiu no és suficient. Cal, a més del coneixement normatiu, ensenyar els usos socials de la llengua oral, les habilitats comunicatives que els permetin comunicar-se amb eficàcia. Cal ajudar a augmentar la capacitat de comunicació oral. (Del Río,1997).

2.3.4. Criteris metodològics derivats d'un enfocament comunicatiu de la llengua oral.

En tot procés d'aprenentatge intervenen tres factors, que formen el triangle interactiu: aprenents, ensenyants i continguts (en el nostre cas, llengua oral). Aquests factors interactuen entre ells dins d'un context -l'escola- i és en aquesta interacció on es produeix l'aprenentatge, en un procés de construcció personal que fa l'alumne amb l'ajuda d'agents socials més competents -mestre, companys-. Una planificació de l'ensenyament de la llengua oral ha de contemplar els factors anteriors i les seves característiques.

Veiem aquests factors, seguint Del Río, (1997):

- **L'aprenent**

Es tracta d'entendre el paper de l'alumne en els processos psicològics de l'aprenentatge del llenguatge i no solament el producte que l'aprenent ha de produir.

L'aprenent de la llengua oral i el seu desenvolupament general

La capacitat d'expressar-se es té des del moment del naixement, a totes les edats els nens es comuniquen encara que no sigui verbalment.

Les capacitats d'aprendre són diferents en els nens segons el grau de desenvolupament del llenguatge i del desenvolupament global en cada moment. L'escola ha de parar atenció en el desenvolupament real del llenguatge de cada

alumne i de cada grup i cal que s'adapti a les necessitats i peculiaritats de cadascun.

Per tal que el desenvolupament de la llengua oral comunicativa continuï al llarg dels anys escolars, els alumnes necessiten participar en situacions comunicatives en les quals intervinguin altres persones més expertes en l'ús del llenguatge. En la mesura que aquesta participació sigui garantida, l'alumnat podrà construir activament el seu propi coneixement pràctic i conceptual.

L'aprenent quan participa en situacions interactives adequades amb agents educatius pot desenvolupar les habilitats següents:

- comprendre i reproduir els elements lingüístics, semàntics, formals i comunicatius de l'entorn, ja que disposa d'estructures sensorials i neurològiques que s'ho permeten.
- Observar les diferents situacions comunicatives i participar-hi entenent-ne l'estructura. Així pot copsar l'ordenació i conseqüències dels fets (per exemple, els participants en un debat són convidats a ser breus quan excedeixen el temps d'ús de la paraula).
- Reconèixer els components estables i constants de les situacions comunicatives i del llenguatge utilitzat en aquestes situacions.
- Fa diferenciacions cada vegada més fines pel que fa a les situacions comunicatives i al llenguatge que utilitza en cada situació. (per exemple, a les persones grans se'ls parla de vostè, llevat de les de la família).
- Inserir poc a poc petites participacions pròpies dins d'esdeveniments comunicatius fins a produir unitats comunicatives completes i coherents (per exemple, participar en una conversa complexa).
- Aplicar les seves habilitats i coneixements previs a situacions noves, fent un procés de transferència i generalització del coneixements (per exemple, després d'analitzar a classe situacions de negociació representades o filmades,

els alumnes demostren més habilitats verbals i comunicatives quan negocien amb els seus pares o companys).

- Aprofitar els ajuts implícits o deliberats que l'entorn i els agents socials li ofereixen, provant noves respostes guiades fins que esdevenen autònomes.

L'escola i els professors dins de l'aula han d'exercir la tasca educativa planificant situacions que permetin als alumnes aprendre a partir de la seva actuació i interacció.

El desenvolupament del coneixement lingüístic i metalingüístic.

El coneixement de la llengua oral és de dos tipus.

- Coneixement pràctic que consisteix a saber parlar. Durant els anys escolars els nens i nenes continuen desenvolupant aquest saber de forma natural tant a l'escola com fora d'ella.
- Un coneixement conceptual –coneixement metalingüístic-, amb el qual comença el procés de reflexió sobre el llenguatge. Aquest coneixement sol començar a l'escola. El coneixement metalingüístic ja s'inicia en el moment d'aprendre a llegir i a escriure, però és en els últims anys de secundària quan, normalment, els nois i noies estan més capacitats per a desenvolupar-lo en tota la seva amplitud.

L'aprenentatge de la gramàtica contribueix de manera oberta a eixamplar els coneixements metalingüístics. Els dos tipus de coneixements, pràctic i conceptual, es potencien mútuament, en una espiral d'influències progressives.

El grau de coneixement lingüístics i metalingüístic ja assolits és determinant a l'hora d'aprendre nous conceptes i procediments, ja que és sobre el que l'aprenent anirà construint els nous aprenentatges, i és un predictor del que cada alumne pot aprendre en un moment determinat.

Qualsevol projecte d'ensenyament de la llengua oral ha de començar per establir quins són els coneixements lingüístics i metalingüístics dels alumnes i planificar els

nous continguts a partir d'aquests. Correspondria a la identificació dels coneixements previs.

La llengua oral i aprenentatges escolars

A l'escola el llenguatge té bàsicament la funció de servir de vehicle o mediador en l'adquisició de nous coneixements. Una gran part del que han d'aprendre els alumnes, se'ls presenta oralment o per escrit donant per suposades les seves capacitats de comprensió verbal i d'expressar oralment allò que han après. Però cal no oblidar que hi ha aspectes de la llengua oral que els nens no aprenen si no se'ls ensenya directament; així, fer una exposició oral coherent, expressar dubtes davant d'un grup, donar arguments per a defensar o refutar una opinió, ...són textos orals que se suposa que els alumnes saben construir i, en la majoria dels casos no és així, senzillament perquè no els ho hem ensenyat. El fracàs en la construcció d'aquests textos pot interpretar-se com a falta de coneixements sobre el contingut d'una matèria determinada. Tenint aquí, doncs, un altre argument per a defensar que l'escola dediqui atenció a les capacitats de comprensió i expressió oral dels alumnes.

En plantejar-se l'ensenyament de la llengua oral, aquest s'ha d'orientar vers la millora de la competència comunicativa en un sentit ampli, per tal que els alumnes puguin afrontar amb èxit situacions comunicatives de dins i fora de l'escola. Potenciant també les habilitats lingüístiques i comunicatives per fer servir el llenguatge com a instrument per aprendre. Aquí podem concloure que els professors de les diferents matèries tenen un paper a fer en l'ensenyament del llenguatge oral, al menys en el que es refereix a l'ús del llenguatge per aprendre, no essent una tasca exclusiva dels professors de llengua.

El context: ensenyants i companys

Els ensenyants i els companys són els participants que exerceixen el paper d'agents educatius en els processos interpersonals, educatius i instruccional de la llengua oral a l'escola.

Mestres com a models i ensenyaments implícits.

Els mestres són interlocutors naturals, iguals que ho són els pares, i per això fins i tot quan no tenen una intenció deliberada d'ensenyar llengua oral, ho estan fent pel sol fet d'interaccionar amb els alumnes. Però és important saber que aquestes interaccions es poden millorar de manera que s'ofereixin més oportunitats d'aprendre comunicació i llenguatge de manera natural.

El llenguatge i les habilitats comunicatives dels ensenyants són els models a imitar pels alumnes, tant positius com negatius. És important oferir models correctes, rics i amplis

Les teories implícites del professorat.

Les teories implícites són un conjunt de creences, la majoria intuïtives, més enllà dels coneixements científics.. Són teories resistents al canvi, inclús davant de l'evidència empírica o de la informació autoritzada, però no és impossible de modificar-les.

Aquestes idees prèvies o intuïtives que les/els professors poden mantenir sobre qüestions que afecten el desenvolupament i l'aprenentatge del llenguatge oral, influeixen les actuacions educatives que desenvolupen. Així si pensen que les deficientes habilitats comunicatives dels alumnes són conseqüència del model empobrit de llenguatge que tenen a casa, possiblement no es plantegin actuacions per millorar determinades habilitats comunicatives, o, si ho fan, ho facin confiant poc en l'efecte positiu, perquè poden pensar que la influència familiar té més pes que les actuacions escolars que es puguin fer.

A l'hora de planificar l'ensenyament de la llengua oral cal tenir en compte les teories implícites del professorat. Si aquestes teories estan molt allunyades dels pressupòsits teòrics es poden produir disfuncions importants en el procés educatiu. La millor manera per compensar-les, és la formació i la informació compartida sobre el desenvolupament i l'aprenentatge de la llengua oral.

Recursos del professorat de llengua oral i la seva formació.

Els professors de llengua oral han de posar en pràctica i mobilitzar tot un seguit de recursos:

1. Tenir el propòsit d'ensenyar llengua oral.
2. Fer una avaluació inicial de les habilitats dels alumnes en llengua oral: què és el que en saben, què és el que comencen a saber, què és el que desconeixen però poden aprendre amb ajuda, quins són els seus interessos i preferències.
3. Adaptar les experiències i les actuacions als coneixements previs dels alumnes.
4. Planificar i posar en marxa activitats educatives que permetin a l'alumne participar i fer ús del llenguatge en situacions interactives.
5. Triar els ajuts més convenients per a cada alumne o grup.
6. Saber retirar de forma gradual els ajuts donats, de manera que l'alumne esdevingui autònom en la realització de les activitats de llengua oral.
7. Planificar i dur a terme activitats d'avaluació per a comprovar si els canvis desitjats en l'ús de la llengua oral s'han produït i es generalitzen a altres situacions.

El paper que han d'exercir els mestres en el desenvolupament de la llengua oral exigeix una formació acadèmica que hauria d'incloure els següents aspectes:

- Psicologia del llenguatge i la comunicació. Metodologia per a l'anàlisi formal i funcional del llenguatge.
- Processos del desenvolupament normal del llenguatge. Paper dels processos interpersonals i paper del propi subjecte en el desenvolupament.
- Factors que dificulten el desenvolupament normatiu del llenguatge.
- Psicopedagogia del llenguatge oral.

El paper dels companys en el desenvolupament i l'aprenentatge de la llengua oral.

Les interaccions entre iguals (companys, germans, amics) tenen un valor educatiu ja que els desnivells de competència en llenguatge oral origina processos d'aprenentatge natural degut a:

- L'atenció conjunta i la motivació per la comunicació és més probable que estigui garantida quan dos iguals parlen entre ells.
- Els nens des de molt petits també, igual que fan els adults, donen suports educatius naturals ajustant el seu llenguatge quan interaccionen amb altres nens.
- El llenguatge dels companys més competents serveix de model als menys competents en situacions emocionalment molt favorables per a que es produeixi l'aprenentatge.

Els companys donen suports educatius que condueixen l'aprenent cap a nivells superiors i van desapareixent quan ja no són necessaris.

Quan es pensa en la metodologia comunicativa per a la classe de llengua oral, cal pensar en el treball en grup que afavoreixi la interacció entre companys per a dur a terme activitats comunicatives interactives.

L'escola com a context de desenvolupament de la llengua oral

L'escola és un entorn privilegiat per al desenvolupament del llenguatge dels alumnes per tres motius:

1. Perquè el seu llenguatge encara està evolucionant.
2. Perquè hi passa un seguit d'hores amb l'oportunitat de participar en diferents tipus d'interaccions naturals en les que es donen processos d'aprenentatge i ensenyament implícit del llenguatge.

-
3. Perquè a l'aula tenen lloc un seguit d'intercanvis comunicatius amb una estructura i uns objectius propis que també poden impulsar el desenvolupament de la llengua oral.

Aquests processos interactius han de reunir una sèrie de característiques per a contribuir al desenvolupament de la llengua oral.

Bidireccionalitat i contingència

La interacció té valor educatiu quan és bidireccional, és a dir, quan el que diu un interlocutor està influït per l'altre. Així a l'aula, el llenguatge del mestre pot influir sobre els alumnes, però els alumnes també han de ser participants actius i influents en l'intercanvi comunicatiu per a desenvolupar el propi llenguatge. Un exemple de la influència del llenguatge dels alumnes són les modificacions del llenguatge dels mestres segons el grup o el nen al qual es dirigeixen.

Altres característiques dels intercanvis és la contingència. Quan les respostes d'un interlocutor depenen del que diu l'altre. A més respostes contingents en un intercanvi comunicatiu, més alt és el seu valor educatiu.

Asimetria

És a l'adult, al mestre, a qui correspon donar suport i servir de guia de l'interlocutor menys competent durant les interaccions, cedint progressivament el control quan els nens mostren prou domini en un àmbit determinat.

A l'escola, i especialment a l'aula, es donen situacions interactives informals que, si reuneixen les característiques adequades, també poden contribuir al desenvolupament de la llengua oral.

A l'escola es donen tres situacions afavoridores del desenvolupament i aprenentatge de la llengua oral:

- Les interaccions quotidianes pròpies de qualsevol activitat (jocs, converses informals entre companys, classes de les diferents àrees, ...). En aquestes situacions no hi ha, per part del participant més expert, cap intenció

d'ensenyar llengua oral , però dins la mateixa estructura interactiva de la situació es poden donar, si es compleixen determinades condicions, processos afavoridors del desenvolupament lingüístic.

- Interaccions quotidianes pròpies de qualsevol activitat, però amb la intencionalitat, per part normalment del mestre, d'influir sobre l'adquisició de la llengua. El professor porta a terme deliberadament accions dirigides a millorar les interaccions quotidianes.
- Les activitats educatives expressament dissenyades per a ensenyar llengua oral als alumnes i que, normalment, tenen lloc a l'aula.

Les dues primeres situacions corresponen a l'ensenyament implícit de la llengua oral, mentre que la última correspon a l'ensenyament explícit. Tots dos enfocaments, implícit i explícit hauria de tenir en compte l'escola quan es planteja aquest ensenyament per a potenciar al màxim les possibilitats de desenvolupament de les habilitats comunicatives dels seus alumnes.

Ens ocuparem a continuació d'aquestes últimes activitats, ja que sense elles - activitats expressament dissenyades per a ensenyar llengua oral- no es podrien assolir els objectius que l'escola ha de possibilitar assolir al seu alumnat en l'etapa de l'ensenyament primari.

2.3.5. Continguts de llengua oral.

La selecció i organització dels continguts és un element capdal en qualsevol planificació didàctica. Hem de seleccionar el conjunt de sabers que volem que aprenguin els nostres alumnes i que millor s'adaptin els objectius que perseguim i a les situacions de l'alumnat.

Tipus de continguts

Com ja s'ha especificat anteriorment al parlar de l'enfocament comunicatiu de la llengua oral, ensenyar llengua oral vol dir ensenyar a usar la llengua oral. El mateix es desprèn de la consulta del disseny curricular, tendir cap a la millora de

la competència comunicativa. Això vol dir que han de predominar els continguts procedimentals.

Ara bé, el desenvolupament de la competència comunicativa necessita del coneixement lingüístic literari, del domini dels procediments dels diferents discursos, del coneixement sociolingüístic i de la reflexió sobre les normes. (Lomas, Osoro i Tusón ; 1993).

Del Río, 1997; parla de les funcions comunicatives o pragmàtiques com els elements organitzadors dels continguts dels aspectes comunicatius de la llengua oral. Però encara no hi ha un consens entre els diferents autors respecte a les definicions sobre què són i quines són les funcions del llenguatge.

Les funcions són unes categories molt abstractes que fan referència a allò que es pot fer amb el llenguatge. Les funcions del llenguatge varien segons els grups d'edat amb els quals es treballa, el tipus de poblacions o els contextos en els quals s'estudia la comunicació. Les funcions no són reductibles a les intencions de qui parla ni als efectes que té el llenguatge sobre l'entorn, però les dues variables serveixen per a delimitar una funció determinada. Una altra variable que ajuda a delimitar la funció d'una expressió verbal és el context interpersonal o físic en el qual té lloc, mentre que la forma no determina per si mateixa la funció d'una expressió. Per exemple, l'expressió "la nena s'ha fet mal" pot ser una demanda o una aportació d'informació segons si ho diu un nen a la mestra demanant ajuda en el pati de l'escola referint-se a una companya, o si ho diu el mateix nen assenyalant un dibuix mentre mira un conte a la classe.

Les funcions són categories amples i abstractes que ens poden servir com els organitzadors últims dels continguts de la llengua oral comunicativa. (Del Río, 1998). En la mateixa publicació Del Río proposa cinc funcions pragmàtiques per a organitzar els continguts de la llengua oral comunicativa:

- 1) Funció d'informar i rebre informació.** L'emissor aporta informació i el receptor la processa.
- 2) Funció d'obtenir informació.** El parlant té recursos verbals per a demanar informació mitjançant una àmplia gamma de recursos lingüístics.

-
- 3) Funció de regular l'acció.** Els parlants es regulen les intervencions de forma interpersonal: l'interlocutor escolta en la mesura que la seva acció és regulada pel parlant.
- 4) Funció de gestió de la comunicació.** Permet al parlant adequar-se als diferents contextos i interlocutors socials.
- 5) Funció metalingüística.** Quan els parlants fan servir el llenguatge per a referir-se al llenguatge mateix

Per treballar amb categories més concretes, i seguint del Río, aquesta autora proposa, per articular les propostes didàctiques per a ensenyar els continguts procedimentals de llengua oral, les **habilitats comunicatives**. Aquestes es deriven de les funcions de la llengua. Exemples d'habilitats derivades de la funció de demanda: sol·licitar ajut, convidar a una festa, convèncer algú perquè ens deixi una joguina, demanar a algú que desocupi el nostre seient,

Les habilitats es poden definir com conjunts complexes de coneixements i capacitats d'actuació, verbals i no verbals, que permeten als individus relacionar-se amb altres en una pluralitat de situacions concretes, transmetre intencions i resoldre problemes comunicatius. Per exemple, demanar per un carrer, agrair l'ajuda que ens han prestat, demanar un aclariment, expressar un dubte. rebutjar un oferiment, prohibir, explicar un acudit....

Les habilitats comunicatives es deriven i relacionen amb una o varies funcions a la vegada. Són categories menys abstractes que les funcions i s'amplien i evolucionen amb l'edat. A mesura que els nens participen en situacions comunicatives més complexes i amb interlocutors més experts, les seves habilitats comunicatives es van eixamplant i diversificant.

Un altre terme definit per Del Río, 1998 és el **d'exponents lingüístics**: són els aspectes estructurals i formals del llenguatge, són el suport gramatical de les habilitats comunicatives: les frases, les paraules que es fan servir, els fonemes, Per tant estan presents en totes les activitats comunicatives.

Part de l'aprenentatge de la comunicació consisteix, no en aprendre els exponents lingüístics, sinó en adequar els exponents a cada tipus de situació comunicativa.

Des del punt de vista de correcció gramatical també han de ser objecte d'estudi, però aquest estudi no és suficient per a millorar la capacitat comunicativa. Cal donar l'oportunitat de practicar i ajustar els coneixements sobre els components formals del llenguatge a les diverses situacions comunicatives.

La taula 1 recull exemples d'alguns exponents lingüístics que revesteixen les habilitats lingüístiques derivades d'algunes funcions de la llengua oral comunicativa.

De l'exposició anterior podem concloure que per articular l'ensenyament de la llengua oral comunicativa, cal considerar les categories de : funcions, habilitats comunicatives i exponents lingüístics. A partir d'una funció delimitarem les habilitats comunicatives més adequades a les característiques i necessitats del grup classe i, opcionalment, els exponents lingüístics que es relacionen. Amb aquest elements ja es poden passar a dissenyar les activitats de llengua oral que vehicularan les habilitats, funcions i si cal els exponents lingüístics.

Taula 1.

Funció	Habilitat	Exponents Lingüístics
Informar	Saludar	-Hola! -Adéu! -Bon dia! -Bona tarda! -Bona nit!
	Identificar-se	-Jo sóc... -Jo em dic... -Ell es diu... -Com et dius?
	Expressar preferències	-M'agrada... -T'agrada? -No, no m'agrada -Què bonic....
	Parlar del temps	-Fa sol -Fa vent -Està plovent -Fa fred -Fa calor
	Expressar sensacions de fred i calor.	-Tinc fred!/- Tinc calor! -No fa fred/- No fa calor -Quin fred! /- Quina calor!
Obtenir informació	Demandar per una persona	-Què hi ha...? -Què hi és en/la...?
	Demandar i dir on viu algú	-On vius? -Jo visc...
	Demandar i respondre en una botiga	-Què vols? -Quants en vols? -Vull un/una... -Vull un quilo de... -Vull aquest.... -Quant val?

Fins aquí hem vist com organitzar els continguts comunicatius de la llengua oral a partir de les funcions del llenguatge i de les habilitats comunicatives que se'n deriven. Una altra manera d'enfocar aquests continguts consisteix a triar com a objecte bàsic de l'ensenyament els **textos orals**. (Del Río, 1997).

Els textos orals són unitats supraoracionals dotats de coherència i cohesió interna intencionadament planificats per qui parla.

El text oral és un producte final que s'ha d'obtenir com a resultat dels processos de l'ensenyament i aprenentatge, fa èmfasi en els processos individuals i interpersonals que s'han de mobilitzar per tal d'arribar a construir-lo. Hi ha diferents textos orals, per exemple: el diàleg, la narració, la descripció, l'argumentació, l'entrevista.

Ensenyar a construir textos orals és un objectiu perfectament integrable dins d'una perspectiva comunicativa si es respecte el criteri que el text sempre es dona en un context, es a dir, si a més d'ensenyar a construir textos orals s'enseny a fer-los servir en les situacions interactives adequades. Del contrari es cauria en un ensenyament academicista que no repercutiria en la millora de la capacitat comunicativa dels alumnes.

2.3.6. Activitats de llengua oral comunicativa.

Abans de dissenyar activitats de llengua oral, cal tenir present:

- Les activitats de llengua oral estaran orientades a organitzar a l'aula situacions comunicatives significatives i variades que recreïn situacions comunicatives semblants a les que es donen a la vida quotidiana, i a aprofitar i reconvertir les oportunitats que el mateix context escolar ofereix; que tinguin com a finalitat facilitar als alumnes la pràctica, i l'aprenentatge de les habilitats comunicatives, sempre amb una metodologia participativa, interactiva i, evidentment, oral.
- Han de ser integradores en el sentit que han d'englobar l'ensenyament i l'aprenentatge de procediments, valors i conceptes relacionats amb la llengua oral comunicativa.
- Cal planificar el desenvolupament de les activitats de llengua oral, de manera que es contempli la reflexió conjunta mestre-alumnes en la que el mestre guiarà la reflexió sobre els elements gramaticals adequats, les estructures, sobre les diferents maneres de gestionar una conversa, un debat,... que intervenen en la comunicació. Es farà, així, una reflexió metalingüística lligada a l'ús comunicatiu real que contribuirà també a la millora de les habilitats comunicatives. (Lomas, Osoro, Tusón, 1993).

2.3.6.1. Criteris per a dissenyar activitats de llengua oral comunicativa. (Del Río, 1998).

Per a promoure la competència comunicativa dels alumnes, les activitats de llengua oral han d'incorporar els criteris de:

- 1) Oralitat.** Durant les activitats de llengua oral cal potenciar el llenguatge oral amb preferència sobre l'escrit i altres maneres d'expressió.
- 2) Activitat i productivit .** les activitats han de facilitar la participació activa dels alumnes de tal manera que hauran de produir llenguatge oral i també escoltar i demostrar comprensió.
- 3) Interactivitat.** Per facilitar l'aprenentatge de la llengua oral comunicativa es fa imprescindible la participació activa de dos o més interlocutors que s'interrelacionen i intercanvien alternativament els rols de parlant/interlocutor.
- 4) Funcionalitat i significació.** Les activitats de llengua oral han de tenir significació i funció per a la vida quotidiana dels alumnes. Aix  exigeix adaptar-se els interessos, necessitats i entorns culturals dels alumnes en planificar els continguts i les estratègies d'ensenyament de la llengua oral. Les estratègies que practica li han de ser útils fora del món escolar.
- 5) Sistematització.** No es pot deixar el treball de llengua oral a la improvisació; cal enquadrar les activitats de llengua oral dins dels programes de centre, del cicle i d'aula. Les activitats adquireixen valor psicopedagògic si s'integren en programes amplis amb objectius a curt, mig i llarg termini, de manera que els seus efectes siguin acumulatius i progressius.

2.3.6.2 Criteris de seqüenciació de les activitats de llengua oral.

Actualment no existeixen uns criteris lingüistics, ni evolutius ni psicopedagògics suficients per a establir una seqüenciació dels continguts de llengua oral.

Aquí adoptarem els criteris especificats per Pujol Berché, 1997; basant-se en les teories de Vigostski sobre desenvolupament i aprenentatge, que si bé resulten bastant generals, ens semblen importants de tenir en compte:

- 1) Anar del més general al més particular.
- 2) Partir d'allò que envolta l'alumne, del seu entorn.
- 3) Partir d'allò que ja coneix l'alumne, dels coneixements previs.
- 4) Veure quines són les representacions que l'alumne té d'allò que volem ensenyar.
- 5) Anar de situacions de comunicació senzilles a situacions de comunicació cada vegada més complexes.
- 6) Contextualitzar els actes de parla i descontextualitzar-los progressivament.
- 7) Partir d'estructures i continguts lingüístics comuns a les dues llengües que són objecte d'ensenyament i aprenentatge.

2.3.7. Estratègies d'intervenció.

Aquí ens referirem al paper del mestre quan interacciona amb els alumnes en el desenvolupament de les activitats de llengua oral per donar-los l'ajuda necessària que els permeti progressar cap a estadis de més competència oral.

Segons un estudi de Sánchez Cano i Del Río, 1995; exposem les següents estratègies:

1) Estratègies amb l'objectiu de Fomentar la comunicació.

- Planificació i modificació de l'entorn.
 - Crear un clima adequat per a la comunicació.
 - distribució d'espais, mobiliari,
 - negociació dels continguts comunicatius de les sessions, de forma que siguin obertes i els alumnes sentin que tenen alguna cosa a dir i no les visquin com imposades.

- Crear un context de comunicació on s'afavoreixi el desenvolupament del llenguatge. Mitjançant la interacció rutinària i repetida en que la mestra i

els alumnes fen coses entre sí, es creen rols reversibles, actuacions contingents i estructuració de torns.

Aquestes estratègies posen les bases per a la interacció social i un discurs més complex.

Exemples de rutines són: saludar, acomiadar-se, agraïment, començament i final d'una tasca, ...

2) Estratègies amb la finalitat de fomentar la interacció.

- gestió de la conversació. Les activitats com el debat, la conversa, les taules rodones,... són útils per a exercitar les funcions pragmàtiques.

La finalitat d'aquestes estratègies és que l'interlocutor més expert –el mestre- organitzi i gestioni la conversa de manera que l'interlocutor menys hàbil – l'alumne- , participi, i comparteixi els torns i la gestió de la conversació.

En els primers moments serà el mestre que actui de moderador per a regular i distribuir els torns de paraula. Cal procurar que tots els alumnes entrin en el tema i participin.

Cal tenir en compte els següents aspectes:

estructura formal, equilibri de les intervencions, durada, contingut i fluïdesa, manteniment del tema, aclariment d'incomprensions, ...

Entre les estratègies d'ajuda per aconseguir una bona gestió hi haurien:

- Facilitar als alumnes que triïn el tema de la sessió.
- Donar ajuts per a regular i mantenir el tema de la conversa i evitar les interferències dels companys.
- Donar temps suficient per a què l'alumne respongui.
- Donar diferents maneres d'iniciar el torn: "no et sento" "més alt", repetir les últimes paraules de l'alumne, deixant la frase inacabada per a que la continuï ell", ...

- Estratègies educatives implícites.

Amb aquestes estratègies es persegueix que en la resposta a l'alumne, el professor incorpori elements de correcció del discurs de l'alumne, suggereixi noves expressions i termes, amplii frases massa senzilles,

Dins d'aquestes s'inclouen:

- El feedback positiu.
 - Expressions de confirmació i elogi.
 - Expansions.
 - Correccions implícites.
- Ajust de les característiques formals de la parla.

La finalitat d'aquestes és la d'adequar les característiques formals del missatge del adult a les del desenvolupament lingüístic del nen, apropant-nos a ell i així fer-lo avançar.

2.3.8. Exercicis, tècniques i recursos per a l'expressió oral.

Hi ha diverses tècniques de les quals es poden servir els professors quan dissenyen les activitats de llengua oral per afavorir la interacció comunicativa. A continuació exposem algunes. (Del Río, 1998).

- **Role-playing.** Consisteix en la representació de papers que interactuen amb altres, en una situació o amb un argument prèviament determinats. Té una gran potencialitat per a l'aprenentatge dels aspectes funcionals de la llengua oral. Afavoreix les habilitats d'escoltar i parlar. Els alumnes han de ser capaços d'assumir un rol i respondre adequadament a qui representa el rol complementari. Aquesta tècnica és adequada per a reconstruir situacions quotidianes de la vida real dins de l'aula. És interessant realitzar el canvi de rol que afavorirà l'espontaneïtat i la creativitat.
- **Dramatització.** Se sembla al role-playing però requereix menor espontaneïtat. Permet participar en una representació teatral a partir d'un text prèviament après. No exigeix l'habilitat d'escoltar, ni l'adaptació mútua. Resulta adequada amb alumnes que tinguin dificultat en la representació de papers o amb alumnes que desconeguin totalment l'idioma.

- **Entrevistes.** Han de ser reals per ajudar a desenvolupar els aspectes funcionals de la llengua. Un grup d'alumnes s'encarreguen de preparar i realitzar una entrevista a alguna persona del seu interès. És interessant plantejar l'anàlisi d'entrevistes reals gravades, prèviament a la preparació de l'entrevista pels alumnes.

- **Debats amb col·loqui.** Consta de dos parts: la primera, exposició per part d'un alumne o adult; la segona és la discussió organitzada sobre el tema plantejat a la primera part.
Aquesta tècnica permet posar en joc moltes habilitats comunicatives i funcions.
Hi trobem diferents papers a desenvolupar:
 - Introducador del debat, que introdueix el tema, presenta els participants i les normes.
 - Moderador, dóna i retira els torns de paraula. Posa en joc les habilitats relacionades amb la gestió de la conversa.
 - Secretari, exposa la síntesi final i tanca el debat fent un resum del que s'ha dit.
 - Participants, que opinen, argumenten, expressen desacords o dubtes, ...

- **Exposició oral.** Els alumnes es preparen un tema prèviament decidit i el presenten a una audiència plural. No hi ha interacció en tractar-se d'un monòleg. L'habilitat comunicativa més interessant és la necessitat d'adaptar el discurs a les característiques de l'audiència. Es pot "jugar" a presentar un mateix tema a audiències amb característiques diferents reflexionant sobre les característiques del discurs en cada cas.

- **Utilització de situacions interactives quotidianes,** transformant lleugerament les situacions interactives que es donen cada dia a l'escola amb intencions educatives per a millorar les habilitats comunicatives. El treball en grups cooperatius, encàrrecs, converses espontànies, ... són situacions que si bé no poden abastar tot l'ensenyament de la llengua oral, poden contribuir a la seva millora de forma complementària. Volem destacar la potencialitat que, per a desenvolupar destreses orals, té el treball cooperatiu: suposa un ús real de la llengua en situacions reals, a partir de

necessitats reals de comunicació per l'adquisició de nous aprenentatges. (Lomas, Osoro, 1994).

- **Inversió de papers.** Els alumnes adopten un paper que el/la mestra representa cada dia, per exemple: organitzar la sortida de la classe, fer preguntes sobre un tema, donar ordres per endreçar la classe, la biblioteca,.... La seva importància està en que els alumnes imiten un paper del qual han pogut observar un model d'expressió.

- **Observació i anàlisi de situacions comunicatives.** És una estratègia especialment útil per a desenvolupar la capacitat d'escoltar i de comprensió. Consisteix en observar i analitzar fragments de pel·lícules, entrevistes, debats, narracions,... i analitzar els components comunicatius i proposar alternatives. També es poden analitzar les pròpies produccions orals fetes a classe.
Afavoreix bàsicament les habilitats receptives, essent valuosa per dues raons: promou la reflexió sobre la pràctica i pot ser un pas previ per a que més endavant els alumnes representin determinades situacions comunicatives. Per les seves característiques és més útil amb alumnes de major edat.

- **Altres tècniques.** No s'esgota aquí el repertori de tècniques. La imaginació i la consulta de materials editats ens poden ajudar a ampliar el ventall. Afegirem un breu llistat d'altres estratègies: treball en parelles, canviar diàlegs de còmics, fragments de pel·lícules, resolució de conflictes personals a través del diàleg, ...

Per ampliar el repertori d'estratègies i recursos per a desenvolupar activitats de llengua oral es poden consultar les publicacions de Cassany, Luna i Sanz, 1998; i Carpena, 1997; ambdues publicacions degudament referenciades a l'apartat de bibliografia d'aquest projecte.

2.4. INTERVENCIÓ PSICOPEDAGÒGICA

Cal definir el model d'intervenció psicopedagògic que orientarà l'abordatge del treball del present projecte. Això implica haver de delimitar les funcions que haurà de desenvolupar la psicopedagoga, les característiques que definiran la intervenció psicopedagògica que es desenvoluparà, així com les competències, les estratègies i l'actitud de l'assessora derivades de la intervenció psicopedagògica caracteritzada.

2.4.1. Funcions de la psicopedagoga.

Actualment les funcions que han d'assumir els psicopedagogs/gues a Catalunya queden definides pel Decret 155/1994 i per les normatives de funcionament de centres, emeses cada curs pel Departament d'Ensenyament. Es fa una aposta clara i decidida per la seva contribució a la millora de la qualitat educativa centrant la seva intervenció tant a nivell particular d'aquells alumnes que per les seves característiques així ho requereixin, com a nivell global del centre, en especial en el que fa referència a les mesures d'atenció a la diversitat.

En el present projecte de Pràcticum la intervenció psicopedagògica respon a una intervenció global, ja que s'emmarca en l'assessorament a l'equip docent de nivell (2n. curs de cicle mitjà), sobre un aspecte del projecte curricular de l'àrea de llengua: la llengua oral.

Les funcions específiques a desenvolupar per la psicopedagoga seran:

- Col·laborar amb els mestres de nivell per a avaluar quin és el tractament que actualment fan de la llengua oral.
- Assessorar i col·laborar en la revisió, elaboració i desenvolupament del currículum de llengua oral, identificant els aspectes a modificar, els canvis a introduir, els recursos materials i organitzatius necessaris i les estratègies adequades per a posar en marxa les modificacions acordades.

-
- Atenció a la diversitat, ajudant als mestres a adaptar les seves actuacions docents en llengua oral a les necessitats de l'alumnat. Les mesures d'atenció a la diversitat que es derivin de la present intervenció psicopedagògica seran mesures de caràcter ordinari.
 - Contribuir a la formació permanent del professorat i a l'augment de la seva autonomia per a resoldre situacions semblants a la plantejada en aquest cas.

2.4.2. Característiques de la intervenció psicopedagògica.

La intervenció psicopedagògica que es desenvoluparà en el present projecte, seguint un model d'intervenció psicopedagògica constructivista, es caracteritza per:

- **caràcter preventiu**, ja que pretén col·laborar amb el centre per a aconseguir els seus objectius globals o optimitzar el seu funcionament. Tal i com apunta Monereo (1998), *...l'assessor constructivista tracta de potenciar el bon funcionament dels mecanismes i els recursos propis del centre...Aquest principi determina que l'assessor insisteixi a impulsar la confecció coherent de projectes de centre i es compromet a aplicar-los, s'esforça a millorar la coordinació entre cicles, o prefereixi intervenir de manera indirecta, per mitjà dels professors dels alumnes i en col·laboració amb ells.*
...aquesta via millora la qualitat i la capacitat educativa del centre, la seva potencialitat preventiva i augmenta l'eficàcia de les intervencions sobre problemes d'aprenentatge, ja que es produeix on usualment es generen i es mantenen, les aules.
- **caràcter contextual**, totes les actuacions s'emmarquen dins el context natural d'ensenyament i aprenentatge –l'aula i el centre-. És allà on s'estudiaran els diversos factors que interactuen en l'aprenentatge de la llengua oral i a on es dirigiran les mesures posteriors acordades per a optimitzar el procés d'ensenyament i aprenentatge. Monereo Font, C. (1998), referint-se al model

constructivista d'intervenció psicopedagògica diu: *....el currículum escolar és considerat com a part integrant de la cultura i com aquesta, està en construcció i transformació constants, la qual cosa dóna lloc a la "cultura de centre" específica de cada institució educativa, que cal conèixer i respectar. També resulta evident que des d'aquest model l'origen de les dificultats d'aprenentatge de l'alumne s'ha de buscar en el mateix context d'aprenentatge i, més concretament, en les situacions interactives en què participa, per tal d'identificar els procediments que utilitza per aprendre i el tipus d'ajuts pedagògics que li permetrien avançar millor i més ràpidament.*

- Respon a un **model constructiu**: suposa l'origen contextual de les dificultats, atribueix importància a la relació assessora-assessorats dins un enfocament sistèmic i treballant dins la zona de desenvolupament institucional, es a dir identificant les millores que l'equip docent pot introduir amb l'ajuda de l'assessora. Haurem de partir, per tant, dels coneixements previs de l'equip per analitzar la tasca educativa, per ajudar a prendre decisions i millorar els resultats.

Monereo (1998): *La missió de l'assessor és aconseguir que el centre educatiu desenvolupi al màxim les seves potencialitats; d'aquí el paral·lelisme amb el concepte de zona de desenvolupament potencial. La institució educativa, amb l'ajuda de l'assessor, ha de millorar el servei educatiu en major mesura del que ho faria sense aquesta ajuda.*

Es proposa una intervenció col·laborativa-preventiva basada en la negociació, facilitadora d'autonomia professional i integrada en el currículum.

2.4.3. Competències, estratègies i actitud de l'assessora.

Des d'un model constructivista, com el que s'adopta en aquest projecte, basat en la prevenció, contextualització i la visió sistèmica, cal emmarcar el treball d'assessorament en un context de col·laboració mestres-assessora. Això exigeix: (Solé, I.;1996).

- Conèixer el moment de desenvolupament de l'equip docent i del centre amb que es treballa, per a poder adaptar la intervenció a la ZDP, plantejant canvis que puguin ser assumits en les circumstàncies actuals de l'equip docent.
- Partir de les necessitats dels assessorats.
- Negociar i compartir criteris, processos i actuacions.
- Procurar una intervenció amb sentit pel professorat, plantejant canvis graduats que parteixin de la pràctica actual i que estiguin adaptats a les seves possibilitats.

3. DESENVOLUPAMENT DEL PROJECTE

Per tal d'assolir l'objectiu general, especificat a l'apartat 1.3.1, "millorar les competències en llengua oral dels alumnes del centre a partir de la reflexió amb els mestres sobre les pràctiques actuals que es desenvolupen per l'aprenentatge de la llengua oral, proposant, a partir d'aquesta reflexió, els canvis i modificacions pertinents que portin a millorar la competència dels alumnes en llengua oral", ens proposem els següents **objectius específics**:

3.1. OBJECTIUS ESPECÍFICS

1. Diagnòstic de la situació i delimitació del problema.

Saber quin és l'estat de la qüestió respecte a llengua oral: què diuen els documents de centre, que en pensen els professors, què fan a l'aula per a treballar la llengua oral. Es a dir conèixer el punt de partida per a la nostra actuació com assessora.

2. Elaboració consensuada amb l'equip de mestres d'un pla d'acció per a la millora del tractament de la llengua oral.

Es tracta de fer conscient l'equip docent de la importància del tractament de la llengua oral d'una forma sistemàtica i des d'un vessant comunicatiu i funcional, aportant informació i documentació sobre quin tractament curricular propugna el currículum actual vigent en relació a la llengua oral i sobre les bases teòriques que el sustenten. Finalment s'arribarà a delimitar conjuntament amb els mestres el problema.

Cal planificar un canvi realista fixant els factors que pretenem canviar o modificar, les accions que emprendrem i els recursos necessaris per a portar a terme les accions previstes.

3.2. MÈTODE

Els anteriors objectius específics s'abordaran des de la investigació–acció, orientada cap al canvi respecte al tractament metodològic de la llengua oral a partir de promoure la reflexió dels mestres sobre la manera com ensenyen llengua oral i ajudar-los, després d'aquest procés de reflexió, en la presa de decisions per a millorar les pràctiques actuals.

Des del model d'intervenció en què se situa aquest projecte, cal partir de la situació prèvia, es a dir, de les concepcions dels mestres sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge de la llengua oral i sobre el currículum que actualment es desenvolupa en aquesta àrea.

La finalitat d'aquest projecte és fer conscients als mestres de la necessitat d'introduir canvis i modificacions en les seves actuacions didàctiques en llengua oral i **transformar** el model didàctic que actualment es fa servir per a l'ensenyament i aprenentatge de la llengua oral. Per a definir les línies noves d'actuació, abans d'introduir canvis, hem de **comprendre** la realitat actual del que passa a l'aula quan es desenvolupen activitats de llengua oral. Per a poder comprendre primer i transformar després, cal aproximar-se a la realitat a estudiar situant-nos en una metodologia que comparteixi característiques de la investigació etnogràfica i de la investigació–acció . Això implica :

- Descriure les activitats de llengua oral que es porten a terme a l'aula mitjançant l'observació d'una sessió de treball sobre llengua oral: el paper del professor, dels alumnes, les interaccions que es produeixen ,...
- Descriure les motivacions dels mestres i dels alumnes, les creences, les teories implícites dels mestres, ...
- Fer observacions en el context natural de l'aula.

- Recollir informació el més exhaustiva possible que permeti apropar-se a les activitats de llengua oral que es desenvolupen al centre. Per a obtenir aquesta informació s'utilitzaren diferents instruments i diverses fonts.

3.2.1. Actuacions prèvies.

Per tal de dur a terme el projecte cal arribar a l'acord del treball a desenvolupar en el centre. Aquest acord implica diferents nivells: Equip Directiu, Equip de cicle on es realitzarà el treball, equip dels mestres implicats.

Es va realitzar una reunió amb l'Equip Directiu i amb l'equip de Cicle per a exposar la intencionalitat del treball i aconseguir la seva aprovació i suport. En aquesta reunió es decideix que el treball es centrarà en els grups de 4t. Calia tenir disponibilitat horària per a fer les reunions que exigia el desenvolupament del treball amb els professors implicats. Es va acordar fixar 3 sessions de reunió de l'assessora amb els dos mestres implicats.

3.2.2. Actuacions realitzades per a cada objectiu específic.

- 3.2.2.1. Per arribar a assolir el primer objectiu específic –diagnòstic de la situació i delimitació del problema– es desenvolupen les següents actuacions:

a) Anàlisi dels documents del centre: Projecte Educatiu, Projecte Lingüístic i Projecte Curricular de l'àrea de llengua. Anàlisi centrada en les dimensions recollides, per a cada document, en la taula 2.

Taula 2: Dimensions d'anàlisi dels documents de Centre.

Documents de Centre	Dimensions d'anàlisi
Projecte Educatiu	<ul style="list-style-type: none"> * principis pedagògics i organitzatius expressats. * Adaptació al context social de l'escola.
Projecte Lingüístic	<ul style="list-style-type: none"> * Expressa la llengua vehicular * Estableix els principis d'actuació per al tractament que se'n farà de la llengua vehicular, de la segona llengua, de la llengua estrangera i de les llengües que parlen els alumnes procedents d'altres països.
Projecte Curricular de l'àrea de llengua	<ul style="list-style-type: none"> * S'hi especifiquen la seqüenciació dels continguts de l'àrea de llengua oral. * S'especifica la distribució temporal dels continguts de llengua oral. * Conté els criteris generals de la programació. * S'especifica la metodologia de llengua oral: <ul style="list-style-type: none"> - recull l'organització de l'espai, del temps i els agrupaments d'alumnes. - S'especifiquen els criteris per a la selecció de materials curriculars i recursos didàctics. - hi ha referències a com tractar la diversitat dels alumnes respecte al domini de la llengua oral. * Es recullen els criteris i els instruments d'avaluació.

b) Entrevista als mestres de 4t.

Entrevista realitzada conjuntament als dos mestres de 4t. amb preguntes de resposta oberta i dirigida per l'entrevistadora. Les preguntes giraran entorn de la planificació que fan de la llengua oral, tipus d'activitats i desenvolupament a l'aula, materials i recursos que fan servir, dificultats que troben, ... (Veure model d'entrevista a l'annex 6.1).

Els objectius de l'entrevista:

1. Exploració del tractament que de la llengua oral es fa en el nivell de 4t.: es planifica el seu ensenyament, s'avaluen els resultats i quins criteris es fan servir,
2. Teories implícites que els mestres tenen sobre la llengua oral.

Persones entrevistades : La tutora i el tutor dels dos cursos de 4t. A la reunió de cicle es va decidir que si no es disposava del temps necessari per a fer-ho a tot el cicle, l'estudi es fes a 4t. ja que és el nivell on s'apliquen les proves sobre competències bàsiques en llengua oral. Tot l'equip és conscient que els resultats en aquesta àrea són fruit del treball continuat al llarg dels anys d'escolaritat; per tant els resultats, bons o dolents, no són atribuïbles únicament al treball que es desenvolupi durant aquest curs.

c) Observació descriptiva d'una activitat de llengua oral en el context de l'aula. Prèviament es pacta amb els mestres de 4t. a quina aula es farà i el tipus d'activitat que serà objecte de l'observació, demanant als mestres que sigui una activitat que ells considerin representativa del treball de llengua oral que fan a classe habitualment.

Finalment s'acorda fer l'observació a 4t. A, perquè considerem, d'acord amb els mestres, que les característiques d'aquest grup responen més a les generals de la resta de grups de l'escola. L'altre grup de 4t. ha patit, durant els dos darrers cursos, baixes i noves incorporacions d'alumnes procedents tant d'altres indrets de Catalunya com de fora, fet, que junt amb la coincidència en aquesta aula d'alumnat amb greus dificultats d'aprenentatge i comportament, ha afectat la dinàmica de relacions entre ells i el clima de classe.

El grup en que es farà l'observació està format per 26 alumnes, 18 nens i 8 nenes.

10 alumnes tenen el català com a llengua familiar, 14 el castellà i 2 altres llengües.

Hi ha 2 alumnes amb necessitats educatives especials.

Activitat de llengua oral observada: S'acorda amb els mestres que s'observarà una activitat oral organitzada en gran grup i que els mestres diuen que té estructura d'assemblea. El tema serà la valoració d'una trobada de dansa que es farà durant el matí i en la que participen altres escoles de Sant Cugat.

L'horari de l'activitat serà de 14,45 h. a 15,30 hores.

Per a guiar l'observació s'elabora una pauta, partint de considerar que el procés d'ensenyament i aprenentatge es produeix a partir de les interaccions comunicatives desenvolupades en un escenari determinat, en les que intervenen els alumnes guiats per algú més expert. Per a comprendre el què passa en aquest escenari elaborem una pauta d'observació amb els següents apartats:

- **Context:** característiques físiques de l'aula, disposició dels alumnes a l'espai de l'aula
- **Activitat:** Abans de començar es donen instruccions sobre el desenvolupament de la sessió, s'expliciten els objectius de l'activitat. El tema –desperta l'interès dels alumnes-. Recria situacions semblants a les que trobaran els alumnes a la vida normal. Continguts comunicatius. Respon als criteris d'oralitat, sistematització, interactivitat, activitat/productivitat i funcionalitat. Negociació de les normes.
- **Interacció:** paper dels alumnes –receptors, protagonistes-, paper de la mestra –regulador, avaluador, sancionador-, intervenció tothom, tipus de correcció –s'atén a la forma del llenguatge i/o a la fluïdesa.

(Veure pauta d'observació en annex 6.2)

3.2.2.2 Per al segon objectiu específic -Elaboració consensuada amb l'equip de mestres d'un pla d'acció per a la millora del tractament de la llengua oral-, es fan les següents actuacions:

- **Sessions de treball amb els dos mestres de 4t.**

Es realitzaran dues sessions d'una hora de durada cadascuna, dos dijous consecutius, el 30 de maig i el 6 juny de 2002, de 12,30 hores a 13,30

hores. Els objectius i continguts de les sessions queden especificats a la taula 3.

Taula 3: Objectius i continguts de les sessions de treball amb els mestres de 4t.

	OBJECTIUS	CONTINGUTS	MATERIALS
1ª sessió de treball	1. Emmarcar teòricament l'ensenyament de la llengua oral des d'un enfocament comunicatiu i funcional.	<ul style="list-style-type: none"> • Tractament de la llengua oral en el disseny curricular del Departament d'Ensenyament . • Llengua oral comunicativa: Què vol dir. Objectius. Continguts. Metodologia. 	Esquema de la sessió. Disseny Curricular del Departament d'Ensenyament.
2ª sessió de treball	1. Comunicar els resultats de l'anàlisi de documents. 2. Reflexionar sobre les dades aportades en l'entrevista als mestres i les recollides per l'assessora en l'observació de l'activitat de llengua oral, contrastant-les amb els elements teòrics aportats en la 1 ^a sessió. 3. Definir el pla d'actuació.	<ul style="list-style-type: none"> • Conclusions de l'anàlisi de documents. • Dades obtingudes en l'entrevista i en l'observació de l'activitat de llengua oral. 	Buidat de l'anàlisi de documents. Extracte de l'entrevista

3.3. RESULTATS

S'exposaran a continuació els resultats obtinguts per a cada objectiu específic, a partir dels diferents instruments utilitzats:

3.3.1. Objectiu específic 1 -Diagnòstic de la situació i delimitació del problema-

3.3.1.1. Anàlisi de documents

Després d'analitzar els documents de centre –Projecte educatiu, Projecte Lingüístic i Projecte Curricular de llengua-, segons les dimensions especificades a la taula 2 de l'apartat de metodologia, hem obtingut els resultats:

Projecte Educatiu:

- Els principis pedagògics expressats deriven d'una concepció constructivista dels processos d'ensenyament i aprenentatge. Així es parla de la línia metodològica basada en l'aprenentatge significatiu, d'un ensenyament atent a la diversitat de l'alumnat, de mètodes actius, amb diversificació d'activitats, mètodes de treball i agrupament de l'alumnat –treball de grup i individual, agrupaments flexibles, tallers i racons-

"...basarà la seva tasca educativa en una educació arrelada al medi i que es fonamenti en el treball científic i crític i parteixi de l'ensenyament significatiu, el constructivisme i la psicologia evolutiva."

"...perspectiva d'una metodologia activa basada en una diversificació d'activitats i mètodes de treball de grup i individual que es concretaran en racons, tallers, i grups flexibles"

- S'expressa la necessitat de fer un ensenyament adaptat a la diversitat social i cultural de l'alumnat.

“La diversitat l’hem de contemplar des de les diferents perspectives..... Les diferents diversitats seran ateses per l’escola amb visió positiva.”

Projecte Lingüístic

Les referències al Projecte Lingüístic (PL, d’aquí en endavant) estan incloses dins del Projecte Educatiu de Centre, no existeix com a document independent d’aquest.

- En l’apartat corresponent al PL s’expressa la llengua vehicular d’ensenyament i aprenentatge –català-, el moment de la introducció de la llengua estrangera. Respecte al moment i la forma d’introducció de la segona llengua, diu que es determinarà en el Projecte Lingüístic; però en no haver-se elaborat aquest, no queda recollit com i quan s’introduirà la segona llengua. Així mateix s’especifica el tractament que es donarà a les llengües, que haurà de perseguir que els alumnes coneguin i utilitzin de forma apropiada a l’edat les llengües catalana i castellana.

“El CP la Floresta³ té com a un dels seus principals objectius que tot el seu alumnat conegui i arribi a utilitzar correctament i de forma apropiada a la seva edat les llengües catalana i castellana.”

“La llengua vehicular i d’aprenentatge, d’acord amb la llei de Normalització Lingüística i el Currículum d’Infantil i Primària, és el català. L’ensenyament oral i escrit de la llengua ocuparà un lloc central en el Projecte Curricular i, en un àmbit més general, en el Projecte Lingüístic.”

....Caldrà determinar en quin moment s’introdueix l’estudi sistemàtic de la llengua castellana. En tot cas caldrà tenir cura que el seu ús sigui també funcional en l’aprenentatge.”

- S’expressen els principis metodològics generals, a concretar en el PL, que hauran de donar resposta als diferents nivells de competència lingüística de que parteixen els alumnes i a les necessitats dels alumnes, que procedents d’altres països, desconeguin el català i el

³ Com es pot comprovar la terminologia emprada, resulta desfasada. Dada indicativa de la manca de revisió i adaptació dels Documents de Centre.

castellà. Caldrà vetllar perquè l'ús de la llengua catalana i castellana sigui funcional en l'aprenentatge.

"En tots els casos el Projecte Lingüístic haurà de ser prou flexible per a donar resposta als diferents nivells de competència lingüística del que parteixi l'alumnat. Es tindrà en compte de forma individualitzada el cas de la incorporació d'alumnat estranger desconegut d'una o de les dues llengües oficials."

"El PCC i el PL hauran de determinar el moment i la forma de la introducció i estudi sistemàtic de la llengua castellana. En tot cas caldrà sigui tractada com a llengua pròpia i vigilar que el seu ús sigui també funcional en els aprenentatges"

Projecte Curricular de l'àrea de llengua (veure annex 6.3.)

- S'hi especifiquen la seqüenciació de continguts de la llengua oral per cicles, tant de comprensió com d'expressió,.
- S'especifiquen continguts procedimentals, conceptuals i de valors i actituds, amb un clar predomini dels procedimentals sobre els altres tipus.
- No s'especifiquen els criteris generals de la programació.
- Respecte a la metodologia, hi ha un material afegit al PCC que recull orientacions i estratègies metodològiques que correspon a un material facilitat en un assessorament fet durant els anys d'elaboració d'aquests documents. Són idees molt vàlides, que s'aproximen a un tractament de la llengua oral des d'un enfocament comunicatiu, però no són unes bases metodològiques producte de la reflexió conjunta dels mestres.
- No es dedica cap apartat a parlar de l'avaluació.

Respecte a l'anàlisi de documents podem concloure que no són instruments útils, vius que no s'utilitzen com a elements rectoris de l'activitat educativa del Centre. Fet que contradiu un principi expressat en el preàmbul al Projecte Educatiu, *"El PEC no pot ser mai un document de caràcter burocràtic, arraconat en un despatx, de simple exigència administrativa. Cal que sigui l'eina inspiradora de tota l'acció educativa i*

de tota norma reguladora que afecti l'escola. És imprescindible que el conjunt de la comunitat educativa del "CP LA FLORESTA" l'entengui".

Aquests documents es van elaborar durant els primers anys d'aplicació de la Reforma, per exigència administrativa, i no s'ha fet cap revisió ni actualització posterior. Durant aquests anys el context del centre ha variat substancialment respecte a l'alumnat, composició del claustre i línies que componen el centre.

En el PL, si bé es parla de la importància de dedicar un espai concret a la llengua oral i del seu estudi sistemàtic, fixant objectius, continguts, metodologia i criteris d'avaluació, només en el PCC de llengua apareixen especificats els objectius i els continguts, però no els criteris d'avaluació. A la metodologia es fa referència de forma general i es diu que promourà l'ensenyament funcional de la llengua, però manquen els aspectes que concreten aquest principi general.

El contingut dels documents correspon a les línies marcades per la Reforma educativa, però hi ha una formulació molt general de diferents aspectes com la metodologia, o d'altres que no s'han arribat a desenvolupar.

El Projecte lingüístic, referenciat únicament dins del Projecte Educatiu, marca unes línies molt generals, que es corresponen amb les indicacions donades pel Departament d'Ensenyament. No hi ha cap document que desenvolupi els continguts referits al PL, mancant aspectes tan bàsics com el moment d'incorporació de la segona llengua o el tractament i introducció de la llengua estrangera i els principis metodològics adoptats.

Davant d'aquesta situació em faig les següents preguntes:

1. En el moment d'elaboració d'aquests documents, es va donar la reflexió de l'equip que fóra necessària per a establir criteris compartits?
2. La seva elaboració responia a unes necessitats o inquietuds de l'equip docent, o més aviat a una demanda administrativa que urgia la seva realització?

Siguin quines siguin les respostes, la realitat actual és que aquests documents són purament simbòlics. El professorat no els té en compte per a les seves

programacions, no es consulten ni es revisen. En el cas dels cursos que s'analitzen fan servir com a referent per a les programacions d'aula el llibre de text. Aquests documents, són, en aquests moments documents morts.

Cal dir que en els cursos posteriors a l'elaboració dels documents analitzats, s'ha produït la renovació d'una part important del claustre. Motiu pel qual, crec que fóra necessari una revisió i consens sobre els esmentats documents.

Aquests documents no representen un marc de referència per a les programacions d'aula. He comprovat que el contingut d'aquests documents i la realitat del centre no és corresponen. No s'utilitzen com elements de referència per a tot els professors amb la finalitat de marcar les línies d'actuació comunes. Més aviat s'actua per criteris personals.

3.3.1.2. Entrevista als mestres de 4t. (Es pot consultar el seu contingut a l'annex 6.4 , i l'extracte de l'entrevista a l'annex 6.5)

Del contingut de l'entrevista es deriven els següents resultats:

- **Criteris que emmarquen el treball en llengua oral:**
 - No hi ha un plantejament didàctic sistemàtic.
 - Es segueix el llibre de text en les àrees de llengua. Es fan les activitats que s'hi proposen.
 - A la resta de matèries s'utilitza la llengua oral per a intercanviar informació amb els alumnes.

- **Programació de base de cada tutor:**
 - No es fa una programació sistemàtica, per tant no s'escriuen els objectius i continguts. Aquests no existeixen per escrit.
 - Les activitats són força recurrents: converses col·lectives sobre temes de matèries o sobre aspectes de relació entre ells –assemblea-.
 - No hi ha uns principis metodològics comuns.
 - No hi ha criteris d'avaluació establerts. Cada mestre avalua segons els seus propis criteris.

- **Teories implícites que tenen el mestre i la mestra de 4t. sobre l'ensenyament de la llengua oral.**

- Del contingut de l'entrevista es desprenen una sèrie d'idees i creences que els mestres tenen sobre la llengua oral i que, possiblement, estiguin influint la seva actuació professional: La llengua oral cal treballar-la en grups petits de 4 o 5 alumnes. Els alumnes que parlen malament és degut a la influència del llenguatge familiar i de l'ambient extraescolar. Els alumnes que tenen un bon llenguatge oral són els que llegeixen molt i els que tenen un model de llenguatge familiar correcte.

- **A l'entrevista els mestres van expressar una sèrie de situacions dels alumnes que ells les consideren un obstacle per millorar la llengua oral.**

Aquestes situacions (llenguatge familiar empobrit, dificultats per escoltar, no reflexionar sobre el que ha dit un altre interlocutor, identificar el mestre com a únic interlocutor fins i tot en una conversa plurigestionada, ...).

Aquestes situacions són l'expressió de les necessitats i cal considerar-les com els coneixements previs que els alumnes tenen respecte al domini de les habilitats comunicatives. Han de ser el punt de partida per a establir una seqüència de continguts, activitats i estratègies que orientin el treball a l'aula per fer avançar els alumnes cap al domini de les habilitats comunicatives.

3.3.1.3. Observació d'una activitat de llengua oral.

(Es pot consultar a l'annex 6.6).

Els resultats obtinguts en l'observació de l'activitat en llengua oral, analitzats en base a les dimensions expressades a la pauta d'observació (annex 6.2) s'especifiquen a continuació:

- **Context:** La disposició dels alumnes a l'espai de l'aula no és la més adequada per a afavorir la interacció comunicativa, estan asseguts en parelles i mirant cap a la pissarra.

-
- **Activitat:** Les instruccions que dóna la mestra abans de començar l'activitat es refereixen al contingut de la mateixa, però no al desenvolupament i a les normes de la situació de comunicació plantejada.

No s'estructura la seqüència de la situació comunicativa plantejada, ni s'especifiquen els papers dels interlocutors (moderador, participants). Això li resta potencialitat per a treballar les habilitats comunicatives que, un tipus d'activitat com la plantejada, permet posar en marxa: escoltar, argumentar, rebatre, expressar desacord, contradir.

Respon als principis de:

- Oralitat –només es fa servir el llenguatge oral-.
 - Activitat/productivitat –afavoreix la participació activa dels alumnes-
 - Funcionalitat –aquesta activitat pot tenir una funció i significat per a la vida real dels alumnes, ja que es tracta d'expressar i donar raons per a valorar uns fets viscuts.
 - Negociació de les normes. Les normes de participació són implícites a la situació: els alumnes ja coneixen el format de la situació, doncs sembla que estan habituats a participar en aquest tipus de situacions comunicatives.
- **Interacció:**
 - Hi ha molts alumnes que no intervenen.
 - La majoria dels que han parlat són nens, només dues nenes han intervingut.
 - Al començar la sessió la mestra es situa darrera la classe, finalment acaba situant-se al davant, centrant l'atenció.
 - Inicialment hi ha un alumne que té el paper de moderador, però es limita a apuntar els noms dels companys i companyes que volen intervenir. Finalment qui fa el paper de moderadora és la mestra.

-
- Malgrat la situació inicial de la mestra al darrere, els nens, quan parlant, es giren per dirigir-se a ella.
 - La sessió sembla més una exposició de queixes que una valoració.
 - La mestra intervé després que parla cada alumne.
 - No es dona un intercanvi respecte a les intervencions dels companys. Cadascú diu la seva, més aviat li diu a la mestra i ella fa observacions al voltant de cada intervenció.
 - En les intervencions no es produeix interacció entre els alumnes.
 - La mestra actua com a reguladora, sobre tot per a centrar el tema. Les intervencions per a la correcció les fa de manera que no tallin l'espontaneïtat expressiva dels alumnes i atén tant a la forma del llenguatge com a la fluïdesa.

Cal obrir vies per a millorar la qualitat de la interacció en les activitats de llengua oral. Entre elles apuntaríem : descentralitzar la figura de la mestra, afavorir la participació de tothom, negociar les regles de participació, afavorir la interacció entre els interlocutors, cedir el control i la gestió als alumnes,

3.3.2. Resultats per a l'objectiu 2: -Elaboració consensuada amb l'equip de mestres d'un pla d'acció per a la millora del tractament de la llengua oral-.

3.3.2.1. Sessions de treball amb els dos mestres de 4t.

- **Resultats de la 1ª sessió de treball:**

- Adquisició per part dels mestres dels referents teòrics i curriculars que han d'orientar:
 - a) L'anàlisi de les activitats de llengua oral que actualment es porten a terme.

b) La planificació dels objectius, continguts, activitats i metodologia de llengua oral.

- Aportació de materials de consulta als professors participants:
 - Definición i organizaci3n de les contenidos de llengua oral comunicativa, en Psicopedagogia de la llengua oral: un enfoque comunicativo. (Extret de María José del R3o. Barcelona, 1998. Ed.Horsori.)
 - Las actividades de llengua oral comunicativa. (Extret de María José del R3o. Barcelona, 1998. Ed.Horsori.)

- **Resultats de la segona sessió de treball:**

- Conèixer quines referències hi ha en els documents de centre (PE, PL, PCC), sobre la llengua oral.
- Reflexió sobre les dades aportades en la entrevista als mestres i les recollides durant l'observació a l'aula, contrastant-les amb els elements teòrics aportats a la 1ª sessió.

En aquest punt els mestres van expressar el fet què fan moltes activitats de llengua oral, proposades en el llibre de text dels alumnes, que consideren vàlides. Per exemple, buscar informació sobre un tema i exposar-la als companys, donar ordres, explicar les normes d'un joc, recrear situacions diverses, narracions, ...Algunes d'aquestes activitats es treballen com a part d'altres àrees –ciències socials i naturals, habilitats socials, ...-

- També van manifestar el fet que la majoria d'alumnes no tenen adquirida l'habilitat d'escoltar, que els alumnes actuen moltes vegades de manera impulsiva sense escoltar els missatges dels altres. Això dificulta el treball que es planteja sobre llengua oral. Creuen que primer s'ha de saber escoltar, per a poder treballar altres habilitats.

- S'estableixen unes primeres línies d'actuació que ens ajudaran a introduir modificacions de millora en les actuacions sobre llengua oral:
 - a) Revisar quines activitats fem de llengua oral i com les fem, per així, anar construint a partir d'allò que ara es fa i que resulti vàlid una vegada analitzat.
 - b) Definir quines habilitats comunicatives volem treballar i com les treballarem.
 - c) Cercar estratègies per a millorar l'habilitat d'escoltar.

4. CONCLUSIONS I PROSPECTIVA

4.1. CONCLUSIONS

Arribats a aquest punt cal elaborar les conclusions a partir dels resultats obtinguts en els diferents objectius específics i en relació a l'objectiu general del projecte.

Els resultats obtinguts per al primer objectiu específic, ens portaran a identificar el problema ja que s'analitzen les variables que intervenen en la planificació i desenvolupament de l'activitat docent. Coneixent les seves característiques actuals podrem identificar actuacions de millora.

Respecte aquest primer objectiu podem concloure que:

- ✓ No existeixen criteris comuns per a l'ensenyament de la llengua oral, doncs els que es recullen als documents de Centre, encara incomplets, no són consultats pel professorat a l'hora d'elaborar les programacions d'aula.
- ✓ Els documents de Centre no estan actualitzats en relació a les característiques del context actual, i manquen aspectes importants per desenvolupar i/o consensuar, com la metodologia, l'avaluació i el tractament que es donarà a les llengües de l'escola.
- ✓ En general es segueixen les propostes del llibre de text per treballar la llengua oral. Els llibres de text fan propostes mitges per a alumnes mitjans, i aquests no existeixen.
- ✓ No hi ha una idea clara de quins han de ser els continguts de la llengua oral si pretenem desenvolupar la capacitat comunicativa dels alumnes.
- ✓ Sembla que hi ha dificultat per a poder identificar els coneixements previs dels alumnes en llengua oral, que han de ser el punt de partida per a adquirir nous aprenentatges. Aquests coneixements previs, els mestres, els viuen més com una dificultat que com una ajuda per a la seva programació.

- ✓ Es deixa sentir la idea que la llengua oral s'aprèn de forma espontània i natural, per això els alumnes amb models de llenguatge empobrits, no són hàbils oralment.

A les conclusions anteriors hem arribat a partir de la reflexió conjunta amb el mestre i la mestra de 4t., per tant, fins aquí una part de l'objectiu general del nostre projecte el donem per assolit: ajudar l'equip docent a reflexionar sobre la pròpia pràctica educativa.

En base als punts anteriors i per avançar cap a la millora de les habilitats comunicatives dels alumnes, cal facilitar una formació bàsica als professors sobre la llengua oral comunicativa i les seves implicacions, ajudant-los en el procés de l'estructuració sistemàtica de l'activitat docent, facilitant criteris pedagògics i estratègies d'actuació.

Un pla d'aquestes característiques ha de tenir diferents fases. La primera, una vegada elaborat el diagnòstic de la situació, correspon al segon objectiu específic –elaboració consensuada amb l'equip de mestres d'un pla d'acció per a la millora del tractament de la llengua oral-.

Objectiu que podem considerar assolit en aquest projecte, ja que partint de la reflexió conjunta, tot posant en relació les pràctiques actuals en llengua oral i les bases teòriques facilitades, i tenint en compte les necessitats expressades pels mestres, s'han pogut fixar unes primeres línies d'actuació:

- Revisar quines activitats de llengua oral fem i com les fem.
- Definir quines habilitats comunicatives volem treballar i com les hem de treballar.
- Cercar estratègies per a millorar l'habilitat d'escoltar.

A més dels objectius propis del treball, podem identificar uns beneficis respecte als professors implicats:

- Desenvolupament professional: els professors han adquirit habilitats i competències per a resoldre problemes futurs semblants a l'abordat.

I respecte al centre en la seva globalitat:

- S'ha obert el camí cap a la innovació educativa.

4.2. PROSPECTIVA

Aquest projecte va sorgir de la necessitat d'actuar per a millorar les habilitats comunicatives dels alumnes. Aconseguir aquest objectiu exigeix que el camí iniciat en el present treball tingui continuïtat. Comptem amb l'interès del Claustre del centre pel tema i, en particular, dels professors de 4t. amb els quals s'ha començat el projecte.

Es preveuen les següents accions en el futur immediat:

- ✓ Portar a terme les actuacions acordades en l'objectiu específic 2.
- ✓ Posar en pràctica els canvis i modificacions acordats.
- ✓ Fer una valoració del procés d'aplicació i dels resultats.

Com actuacions a llarg termini, i per a garantir, que els canvis introduïts es mantinguin i ajudin l'escola a iniciar el camí de la innovació educativa, caldria:

- Recollir-los en el Projecte Curricular de Centre.
- Fer extensiu el treball iniciat a 4t. als altres nivells de l'escola.
- Iniciar la revisió del Documents de Centre (P. Educatiu) i elaboració del Projecte Lingüístic

D'altra banda caldria informar al Claustre de l'estat actual del projecte i valorar la possibilitat d'incloure les conclusions en el Pla d'Avaluació Interna del Centre.

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Cassany, D.; Luna, M.; Sanz:** " Ensenyar llengua" . Graò. Barcelona,1998.
- Carpena, A. :**" El llenguatge oral a l'escola" CIMS. Barcelona, 1997
- Del Rincón, D.:** "*Metodologies qualitatives orientades a la comprensió*", a Mateo,J; Vidal,M.C.: "Enfocaments, mètodes i àmbits de la investigació psicopedagògica. UOC, Barcelona,1997.
- Del Río, M.J. :**" Psicopedagogia de la llengua oral: un enfocament comunicatiu". Horsori. Barcelona, 1998.
- Del Río, M.J.:** "Psicopedagogia de la llengua oral" UOC. Barcelona, 1997.
- Jorba, J.; Gómez, I. i altres:** Parlar i escriure per aprendre. ICE-UAB. Barcelona,1998.
- Lomas, C.; Osoro, A. :** "El enfoque comunicativo de la enseñanza de la lengua. Paidós. Barcelona, 1994
- Lomas, C.; Osoro,A.; Tusón, A.:** "Ciencias del lenguaje, competencia comunicativa y enseñanza de la lengua". Paidós. Barcelona, 1993
- Monereo, C.:** "Orientació educativa i intervenció psicopedagògica". UOC. Barcelona,1998.
- Pujol Berché, M. "***aspectes aplicats de la psicopedagogia de la llengua oral*" a Del Río, M. : "Psicopedagogia de la llengua oral" UOC. Barcelona, 1997
- Sánchez,M; Del Río,:** " La interacción en el aula"
- Solé,I.:** "*La concepció constructivista i l'assessorament a centres*" en Infancia i aprendizaje, nº11, pp 77-95, 1997.

Material Web consultat:

www.gencat.es/ense/compe.htm: "*Identificació de les competències bàsiques de l'ensenyament obligatori*"

www.gencat.es/ense/indnorma.htm: "*Les competències bàsiques a les instruccions d'inici del curs 2001-2002.*"

6. ANNEXES

6.1. MODEL D'ENTREVISTA ALS PROFESSORS

1. Treballeu la llengua oral a classe?
2. Dediqueu un espai i un temps propis per ensenyar llengua oral?
3. Us plantegeu uns objectius, procediments, unes habilitats, o la treballeu de forma intuïtiva?
4. Queden recollits al PCC?
5. Consulteu el PCC, és un element de referència per a la vostra programació de classe?
6. Estan seqüenciats els continguts de la llengua oral en el cicle?
7. El treball de llengua oral queda centrat en les àrees de llengua o abasta altres matèries? En quin tipus d'activitats?
8. Quines estratègies metodològiques feu servir per a ensenyar llengua oral? (Em podeu descriure una sessió de llengua oral?).
9. Quins recursos didàctics en feu servir?
10. Quins criteris d'avaluació feu servir?. Queden recollits per escrit. Estan discutits i acordats? On es decideixen: cicle, nivell, individualment?
11. Quins aspectes prioritzeu en l'ensenyament de la llengua oral?
12. Quina prioritat, de l'1 al 6, li doneu a la llengua oral, respecte altres matèries o aspectes?
13. A què atribuiu els baixos resultats dels alumnes en llengua oral?
14. Amb quines dificultats us trobeu, si en trobeu, per a obtenir bons resultats a llengua oral?
15. Creieu que per a millorar les competències dels alumnes en llengua oral cal un treball sistemàtic i adaptat a les necessitats, o no, simplement són unes habilitats que s'aprenen de forma natural pel fet de comunicar-nos habitualment i per tant l'ambient familiar, la llengua de casa, la vida extraescolar, ... tenen molt a veure en el domini d'unes competències en aquesta àrea?
16. Com definiríeu les dificultats dels alumnes en llengua oral?
17. Altres aspectes que vulgueu afegir.....

6.2. PAUTA D'OBSERVACIÓ D'UNA ACTIVITAT DE LLENGUA ORAL

1. Dimensions relatives al context en el que té lloc l'activitat.

- 1.1 Distribució espacial dels participants (alumnes i professor/a).
- 1.2 Condicions de treball (soroll, il·luminació, ...)
- 1.3 Ubicació de la sessió en relació a l'horari escolar del dia
- 1.4 Ubicació de la sessió en la unitat o seqüència didàctica.

2. Dimensions relatives al desplegament de l'activitat:

- 2.1. Identificació global de les diferents parts o segments de l'activitat.

- 2.2. El perquè de l'activitat:
 - * Objectius que persegueix el professor/a.
 - * Motius dels alumnes.
 - * És manifest l'interés dels alumnes pel tema.

- 2.3. El què de l'activitat:
 - * Continguts que es treballen
 - * Tipus de tasca (molt o poc pautada, normes de realització, producte final, ...)
 - * Tipus de text de llengua oral (descriptiu, narratiu, argumentatiu, ...)
 - * La situació recrea situacions reals de comunicació.
 - * Gènere (conversa, exposició, treball en grup, diàleg, entrevista,...)

- 2.4. El com de l'activitat.
 - * Inici de l'activitat (com es planteja, qui la planteja, consigna, ...)
 - * El professor/a explicita els objectius de l'activitat.
 - * Desenvolupament de l'activitat:
 - * Comportaments representatius dels alumnes i del Professor/a.
 - * Negociació de les regles de participació (es pot interrompre, com es té el torn de paraula, el professor/a fa preguntes, violació de les normes, ...)
 - * Formes de parlar: repertori verbal dels participants (gestos, posició del cos, to de veu,)
 - * Participa tothom
 - Hi ha intercanvi d'informació entre els alumnes.

- * Respecte a la interacció:
 - * Com es desenvolupa la interacció
 - Seqüència de les activitats o temes.
 - Organització del treball dels alumnes (grup, col·lectiva,)
 - * Paper dels alumnes (receptors, protagonistes)
 - * El professor/a proporciona feedback durant l'activitat.
 - * Descriure el tipus de feedback (transmissor, regulador, avaluador, sancionador)
 - * S'atén a la correcció de la parla i/o a la fluïdesa expressiva.
 - * To de la interacció (formal ,informal)

- * Com acaba l'activitat
 - * Qui la dóna per acabada, com la dóna per acabada, ...)

6.3. ANÀLISIS DEL PROJECTE CURRICULAR DE LLENGUA EN RELACIÓ A LA LLENGUA ORAL

- Capacitats a assolir en finalitzar l'etapa:

- *Conèixer i utilitzar correctament i apropiadament la llengua catalana, tant oralment com per escrit, emprant-la normalment com a llengua vehicular i d'aprenentatge.*

Caldrà lligar-lo amb el projecte lingüístic i programar una intervenció en el foment del català com a llengua de comunicació. Tot i ésser l'eix de l'àrea de llengua, és un objectiu a tenir en compte en el conjunt de les activitats d'ensenyament.

- Objectius generals del PCC referents a llengua oral comprensió i expressió oral:

- *Tenir competència comunicativa plena en el llenguatge oral com a mitjà de realització personal i social, com a base de la fixació del pensament i com a punt de referència per a l'adquisició i enriquiment del llenguatge escrit.*

- *Comprendre i expressar-se amb adequació al mitjà oral i escrit, al tipus de missatge i a les necessitats escolars i socials de l'edat.*

- Objectius terminals de l'àrea:

- *Planificar i dramatitzar situacions de la vida quotidiana i fer representacions de contes, acudits, adaptacions de contes i peces teatrals breus.*

- *Sentir la necessitat de saber escoltar per comprendre, per informar-se i per poder participar posteriorment en una conversa.*

- *Identificar els elements que intervenen en diferents tipus d'activitats orals; conversa, conferència, assemblea, dramatització,*

- *Identificar elements lingüístics i no lingüístics que intervenen en les produccions dels mitjans de comunicació.*

- Objectius generals d'àrea seqüenciats per cicles: si

- * Respecte comprensió oral i expressió oral.

Exemple:

Cicle Inicial:

- *Tenir competència comunicativa en el llenguatge oral com a mitjà per a com prendre missatges que puguin relacionar-se amb la seva experiència.*

- *Reconèixer els elements lingüístics i no lingüístics de la comunicació oral.*

Cicle mitjà:

- *Tenir competència comunicativa en el llenguatge oral per a comprendre missatges orals d'una certa complexitat relacionats amb les experiències properes, presents i futures*

- *Reconèixer la intencionalitat dels elements lingüístics i no lingüístics de la comunicació oral.*

Expressió oral (Objectius generals)

Cicle inicial:

- *Expressar-se amb adequació al mitjà oral, al tipus de missatge i a les necessitats escolars i socials de l'edat.*

-

Cicle mitjà:

- *Saber organitzar i exposar un text en funció de diferents tipus d'exposicions formals.*

* Continguts de procediments, fets i conceptes, actituds ...

S'especifiquen per apartats: comprensió oral i expressió oral.

Expressió oral:

Cicle inicial:

- *Conversa bidireccional i inici de la multidireccional*
- *Conversa col·lectiva: assemblea*
- *Descripcions,*
- *Exposicions al grup de fets viscuts*
- *Dramatització de contes i situacions diverses*
- *Dramatització amb diàleg,.....*

Cicle mitjà:

- *Conversa amb intenció d'entendre el que expressen els altres per a incidir-hi amb una nova informació pertinent.*
- *Conversa per a esbrinar coneixements previs,*
- *Assemblea amb moderador, secretari, sobre temes relacionats amb la vida de la classe.*
- *Enregistrament de narracions breus .*
- *Entrevista a personatges propers,...*
- *Breus exposicions sobre temes diversos,....*
- *Narració de contes,...*
- *....preparació d'argumentacions senzilles que defensin punts de vista diferents.*
- *.....*

METODOLOGIA

Hi ha força material per a orientar el treball metodològic de la llengua oral, material que coincideix amb un enfocament comunicatiu.

Conté estratègies d'orientació de la conversa per part del mestre.

Exemples:

Pauta per a observació sistemàtica de l'expressió oral

<i>Escolta les opinions dels altres</i>	<i>Fa intervencions adaptades al ritme de la conversa</i>	<i>Exposa les seves idees de forma clara i ordenada</i>	<i>Expressa els seus coneixements sobre els temes a tractar</i>	<i>Té interès per participar</i>	<i>A través de la conversa, va modificant el seu parer</i>

Realització de les microhabilitats de la comprensió oral

.....*Seleccionar les paraules rellevants d'un discurs de les que no ho són*

anticipar:

.....*saber activar tota la informació que tenim d'una persona o d'un tema per a comprendre un discurs*.....

Saber interpretar el que es dirà a partir del que s'ha dit.

.....

Recull d'estratègies per a treballar:

1. el diàleg,

a. estratègies d'orientació:

- *Comentaris que permeten reflexionar al voltant d'un tema. Són preguntes obertes perquè permeten moltes opcions, es pot començar a respondre per on es vulgui.*

Exemple: com ho has fet?

Què has fet?

Com creus que s'ho pot prendre?

Què et sembla que va passar?

b. estratègies de facilitació

Quan els alumnes responen a les estratègies d'orientació amb una informació mínima, els podem ajudar a explorar amb més profunditat el seu pensament . Ho podem fer de tres maneres:

- *Estratègies de compleció: demanem més detalls, més explicacions i justificacions.*
- *Estratègies de focalització: en general són preguntes tancades que centren l'atenció dels alumnes en aspectes molt concrets.*

.....

6.4 ENTREVISTA ALS TUTORS DE 4t.

1. Treballem la llengua oral a classe?
Si, la treballem, però ens trobem una sèrie de dificultats:
 - Xerrem molt. Jo he de frenar perquè no s'avança
 - Aboquen tal com parlen. Costa planificar activitats concretes.

2. Dediqueu un espai i un temps propis per ensenyar llengua oral?
 - No. Es necessitaria treballar en petit grup (4/5 alumnes)

3. Us plantegeu uns objectius, procediments, unes habilitats, o la treball de forma intuïtiva?
 - No, no hi ha una programació de llengua oral. Treballem, a partir de la presentació de tema de les diferents matèries, o del que els alumnes expliquen.

4. Queden recollits al PCC?
 - No

5. Consulteu el PCC, és un element de referència per a la vostra programació de classe?
 - No. Prenem com a referència el llibre de text. Utilitzem el llenguatge oral com un mitjà per a treballar els continguts de les diferents matèries. A banda, el llibre de llengua que utilitzem ja planteja activitats orals que fem a classe.

6. Estan seqüenciats els continguts de la llengua oral en el cicle?
 - No

7. El treball de llengua oral queda centrat en les àrees de llengua o abasta altres matèries? Amb quin tipus d'activitats?
 - Abasta altres matèries. Quan presentes un tema nou, quan els alumnes expressen el que saben sobre el tema,....

8. Quines estratègies metodològiques feu servir per a ensenyar llengua oral? (Em podeu descriure una sessió de llengua oral?).

-
- el paper del mestre ha de ser **sobretot moderador**, perquè parlin els que no intervenen i centrar-los en el tema de conversa. Els costa molt seguir el tema, podem començar a parlar de l'aigua i acabar parlant de castells!.
 - Corregir-los les expressions incorrectes, bé repetint correctament o escrivint una expressió incorrecte dita per ells per fer-los reflexionar.
 - Fer intervenir els que els costa més parlar.
 - Els costa molt escoltar-se els uns als altres. Aquí el que fem és fer-los preguntes sobre el que ha dit altre company per millorar l'actitud d'escoltar.
 - Normalment ells tenen una actitud de monòleg: abocar allò que volen dir i a més busquen com a centre al mestre. Tenen una actitud de treure fora el que volen dir o el que pensen però sense la necessitat d'esperar una resposta per part de l'altre.
 -
9. Quins recursos didàctics en feu servir?
- Fem servir els suports visuals que hi ha als llibres.
 - Buscar informació sobre un tema i exposar-la a la resta de companys.
 - A vegades a l'assemblea es fa la recollida del que s'ha parlat i dels acords presos.
10. Quins criteris d'avaluació feu servir?. Queden recollits per escrit. Estan discutits i acordats? On es decideixen: cicle, nivell, individualment?
- No hi ha uns criteris per a fer l'avaluació de la llengua oral.
 - El que nosaltres valorem és la participació, saber respectar el torn de paraula, la coherència en el missatge.
 - El vocabulari.
11. Quins aspectes prioritzeu en l'ensenyament de la llengua oral?
- La participació, la coherència, el saber escoltar, respectar el torn de paraula, reflexió sobre el discurs.
12. Quina prioritat, de l'1 al 6, li doneu a la llengua oral, respecte altres matèries o aspectes?
- la llengua oral és fonamental junt amb el raonament i la capacitat de lectura. És un procediment que serveix per a tot. Li donarien un 4-5

13. A què atribuiu els baixos resultats dels alumnes en llengua oral?
- A una manca d'hàbits necessaris prèviament: saber escoltar i reflexionar sobre el que s'ha dit i sobre el que vol dir.
 - A l'ambient extraescolar i familiar de molts alumnes: la llengua oral i el lèxic té unes característiques en aquests ambients i els nens les adquireixen.
 - Quan parlen fan servir moltes "muletiles"
 - Predomini d'alumnes castellano-parlants.
 - Hi ha molts alumnes que fan interferències entre les dues llengües (català-castellà).
 - A les característiques personals d'alguns alumnes que són impulsius i els costa controlar-se durant els intercanvis orals.
14. Amb quines dificultats us trobeu, si en trobeu, per a obtenir bons resultats a llengua oral?
- No poder treballar en grups reduïts. Es fa difícil treballar llengua oral amb tot el grup.
15. Creieu que per a millorar les competències dels alumnes en llengua oral cal un treball sistemàtic i adaptat a les necessitats, o no, simplement són unes habilitats que s'aprenen de forma natural pel fet de comunicar-nos habitualment i per tant l'ambient familiar, la llengua de casa, la vida extraescolar, ... tenen molt a veure en el domini d'unes competències en aquesta àrea?
- Sí possiblement un treball sistemàtic de LLO, milloraria els resultats. Però potser si presentem a les famílies un treball sistemàtic de LLO, reduint altres àrees o aspectes, clar, no seria ben acceptat socialment. Encara hi ha un concepte clàssic del que hem de fer a l'escola.
 - D'altra banda penso que caldria ampliar les hores dedicades a català en detriment per exemple d'EF, d'anglès, música,...
16. Altres aspectes que vulgueu afegir.....

6.5 EXTRACTE DE L'ENTREVISTA INICIAL AMB ELS TUTORS DE 4T. SOBRE LLENGUA ORAL

A. Criteris que emmarquen el treball

1. Què s'està fent en llengua oral actualment:
 - No hi ha un plantejament didàctic sistematitzat.
2. Quines són les programacions de llengua oral en que es basen actualment:
 - Es segueix el llibre de text en les àrees de llengua. Es fan les activitats que s'hi proposen.
 - A la resta de matèries s'utilitza la llengua oral per a intercanviar informació amb els alumnes.

B. Programació de base de cada tutor.

- Objectius i continguts
 - No s'especifiquen
 - Situacions creades.
 - Converses col·lectives sobre temes de matèries o sobre aspectes de relació entre ells (assemblea)
 - De quina forma (metodologia):
 - No hi ha una metodologia definida. El mestre regula les intervencions dels alumnes.
 - Criteris d'avaluació.
 - No hi ha criteris establerts. Cada mestre avalua segons els seus propis criteris.
 - Té un espai propi en el currículum?
 - Es dedica un temps, però no està sistematitzat ni estructurat com en altres àrees.
6. Teories implícites que, sobre l'ensenyament de la llengua oral, tenen aquesta professora i aquest professor, i que es desprèn de les respostes de l'entrevista:
- La llengua oral cal treballar-la en petit grup.
 - El llenguatge oral està molt influït pels models de llenguatge familiar.

6.6 .REGISTRE DE L' OBSERVACIÓ D'UNA ACTIVITAT DE LLENGUA ORAL

La professora planteja fer una valoració d'una trobada de dansa que s'ha fet al matí amb tots els alumnes de cicle mitjà de les escoles públiques de Sant Cugat.

Plantejament de l'activitat

La professora demana que cadascú, de manera individual, pensi, reflexioni i expressi allò que creu que ha anat bé, i el que ha anat malament. La mestra els recorda que s'hi fixin més en les coses positives.

La mestre fa sortir a la pissarra un nen que farà de moderador. Seguidament comencen a demanar la paraula i el moderador apunta els noms a la pissarra.

Comencen les intervencions.

.....

nen: (mirant a la mestra) *quan ballàvem ha anat malament perquè jo m'he equivocat.*

mestra: *Per què?*

Nen: *perquè estava distret.*

mestra: *Bé, i què podem aprendre d'això?. Si t'has equivocat perquè estaves distret, què podem aprendre per una altra vegada?*

nen: *que he d'estar atent.*

.....

Cada nen , fins a vuit, que havien demanat la paraula inicialment, van dient la seva valoració personal. Tots els alumnes quan intervenen es dirigeixen a la mestre i no als companys. El moderador no té un paper actiu, es limita a esborrar el nom del company que ja ha intervingut i dir a qui li toca parlar. També és la mestra que dirigeix la seva actuació, indicant-li amb la mà o amb un gest quan ha de donar la paraula a un altre.

Després de cada intervenció hi ha una intervenció de la mestre.

En un moment hi ha un nen que intervé sense respectar el torn, la mestra el reconduïx "*deixar parlar a*", *espera que et toqui*".

En un altre moment ell moderador pren la paraula sense haver-la demanat prèviament.

Es produeix un cert desordre: la valoració que expressa un company provoca el desacord d'altres companys: volen intervenir 3 o 4 persones per a dir la seva i guanya el que mostra més fermesa amb la veu.

Després d'uns minuts d'intervencions simultànies (sense que mostrin mot interès per sentir el que diuen els altres).

Intervé la mestra per a reconduir la sessió. Ara diu:

Que s'aixequin els que eren del grup 1. (els nens i nenes s'aixequen).

mestra: *Com creieu que heu funcionat?*

Nens: *bé*

mestra: *Per què?*

Repeteix el mateix procediment amb la resta de grups: els fa posar drets, els pregunta com creuen que han fet la dansa i el perquè?

Quan un grup que fa la valoració, alguns dels nens busquen les causes del que no ha funcionat en els altres. Això provoca un cert desordre en les intervencions: alguns alumnes intervenen simultàniament i sense demanar la paraula, d'altres fins i tot s'aixequen per poder girar-se i mirar els companys que tenen darrera.

La mestra intervé per posar ordre: *retornem al tema. A veure, aquest grup, què és el que ha sortit bé del vostre grup?*

Encara estan esverats i no hi ha silenci. La mestra torna a intervenir per fer-los callar.

Nen: *no ha sortit bé perquè era molt "liat".*

mestra: *heu parat atenció en les classes de música? us heu esforçat prou a les classes de música?.*

Potser hauríem de dir que no hem estat prou interessats a les classes de música.

I ara, pensem per què no ha sortit bé la dansa que us han ensenyat allà?

nen: *perquè em "liava" amb la dreta i l'esquerra.*

mestra: *llavors el problema és que no sap on és la dreta i l'esquerra? a veure aixequen la dreta.*

(hi ha un nen que esta escrivint i no escolta, la mestra li crida l'atenció, *potser el problema és que no escoltem*).

Alguns intervenen sense demanar la paraula.

nen: *jo no podia veure el professor quan ballava.*

mestra: *alguns dieu que no veiau bé els passos del professor quan us ensenyava, per tant això sí és un problema que haurem de dir-li perquè ho tinguin en compte una altra vegada.*

(Intervé un nen estranger amb problemes de fonètica que la mestra corregeix de forma natural, li retorna el seu missatge correctament).

La mestra dóna per acabada la sessió: *(Es dirigeix a dos alumnes que han demanat la paraula) Tu i tu i acabem.*

.....

Després d'aquestes dues intervencions, intervé la mestra per fer una recollida de la sessió:

Està clar que perquè una cosa funcioni bé cal que hi hagin unes normes. quines normes creieu vosaltres que cal en una situació com la d'avui.

Hi ha diferents intervencions, previ demanar la paraula:

- *No fer bromes.*
- *No fer tonteries.*
- *Que els de les altres escoles no es fiquin amb nosaltres.*
- *Sí, sí que es ficaven amb nosaltres.*
- *Sí, però hem començat nosaltres dient que tenen un pati que "era una merda".*

Mestra: *Bé de totes maneres no ha anat malament, però el que passa és que hi ha nens que quan surten de l'escola sembla que tinguin les orelles tapades i no escolten. A aquests els haurem de destapar les orelles amb un "desatascador!"*

Nens: riuen.